

כח

תולדות לקחת-לו משם אשה בברכו אתו ויצו עליו לאמר לא-תקח אשה

מפטיר

כז, כז מבנות כנען: וישמע יעקב אל-אביו ואל-אמו וילך פדנה ארם: וירא

כח עשו כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו: וילך עשו אל-ישמעאל

ויקח את-מחלת | בת-ישמעאל בן-אברהם אחות נביות על-נשיו לו

כז א, ב לאשה: ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה: ויפגע סג ויצא

במקום וילן שם כי-בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשתיו

תרגום אונקלוס

למסב ליה מתמן אתתא בדבריד יתיה ופקיד עלוהי למימר לא תסב אתתא מבנת כנען: כז וקביל יעקב מן אבוהי ומן אמה ואזל לפדן דארם: כז וחזא עשו ארי בישן בנת כנען בעיני יצחק אבוהי: כח ואזל עשו לות ישמעאל ונסיב ית מחלת בת ישמעאל בר אברהם אחתיה דנביות על נשוי ליה לאתו: א ונפק יעקב מבאר שבע ואזל לחרן: ב וערע באתרא ובת תמן ארי עאל שמשא ונסיב מאבני אתרא ושוי איסדוהי

פירוש רש"י

והם עשרים שנים בבית לכן ושתי שנים ששה בדרך כדכתיב 'ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת' (לקמן ל:מז) ופרשו רבותנו זכרונם לברכה מזה הפסוק ששה שמונה עשר חדשים בדרך, דבית הוה בימות הגשמים וסכות הוה בימות החמה; ולחשבון הפסוקים שחשבונו לעיל משפרש מאביו עד שירד למצרים שהיה בן מאה ושלשים שנים, ששם אנו מוצאים עוד ארבע עשרה שנים, אלא ודאי נטמן בבית עבר בהליכתו לבית לכן, ללמד תורה ממנו, ובשביל זכות התורה לא נענש עליהם ולא פרש יוסף ממנו אלא עשרים ושתיים שנה מדה כנגד מדה: על נשיו. הוסיף רשעה על רשעתו, שלא גרש את הראשונות:

סדר כז (א) ויצא יעקב. על ידי שבשביל שרעות בנות כנען בעיני יצחק אביו הלך עשו אל ישמעאל, הפסיק הענין בפרשתו של יעקב וכתב 'וירא עשו כי ברך וגו'' (לעיל כח:כה) ומשגמר חזר לענין הראשון: ויצא. לא היה צריך לכתב אלא 'וילך יעקב חרנה' ולמה הזכיר יציאתו? אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רשם. שבזמן שהצדיק בעיר – הוא הודה, הוא זיוה, הוא הדרה; יצא משם – פנה הודה, פנה זיוה, פנה הדרה, וכן 'ותצא מן המקום' (רות פסוק ז) האמור בנעמי ורות: וילך חרנה. יצא ללכת לחרן: (ב) ויפגע במקום. לא הזכיר הכתוב באיזה מקום, אלא 'במקום' הנזכר במקום אחר, הוא הר המוריה, שנאמר בו 'וירא את המקום מרחק' (לעיל יט:ד). ויפגע. כמו 'ויפגע ביריחו' (יהושע ט:עא) 'ויפגע בדבשת' (יהושע יא:יב); ורבותנו פרשו: לשון תפלה כמו 'ואל תפגע בי' (ירמיה ד:מה) ולמדנו שתקן תפלת ערבית. ושנה הכתוב ולא כתב 'ויתפלל' – ללמדך שקפצה לו הארץ, כמו שמפרש בפרק 'גיד הנשה': כי בא השמש. היה לו לכתב 'ויבא השמש וילן שם', 'כי בא השמש' – משמע ששקעה לו חמה פתאם, שלא בעונתה כדי שילין שם:

(כז) וישמע יעקב. מחבר לענין של מעלה 'וירא עשו כי ברך יצחק וגו' וכי שלח אתו פדנה ארם' וכי שמע יעקב אל אביו והלך 'פדנה ארם', ו'כי רעות בנות כנען', והלך גם הוא אל ישמעאל: (כח) אחות נביות ממשמע שנאמר 'בת ישמעאל' איני יודע שהיא 'אחות נביות'? אלא למדנו שמת ישמעאל משיעדה לעשו קדם נשואיה והשיאה נביות אחיה; ולמדנו שהיה יעקב באותו הפרק בן ששים ושלש שנים. שהרי ישמעאל בן שבעים וארבע שנים היה כשנולד יעקב, שארבע עשרה שנה היה גדול ישמעאל מיצחק, ויצחק בן ששים שנה בלדת אתם/ (לעיל כג:ח) הרי שבעים וארבע, ושנותיו היו מאה שלשים ושבע שנאמר 'ואלה שני חיי ישמעאל וגו'' (לעיל כח:יז) נמצא יעקב כשמת ישמעאל בן ששים ושלש שנים היה; ולמדנו מכאן שנטמן בבית עבר ארבע עשרה שנה ואחר כך הלך לחרן. שהרי לא שהה בבית לכן לפני לידתו של יוסף אלא ארבע עשרה שנה, שנאמר 'עבדתיו ארבע עשרה שנה בשתי בנותיו ושש שנים בצאנך' (לקמן כט:לט) ושכר הצאן משנולד יוסף היה, שנאמר 'ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'' (לקמן כח:ד) ויוסף בן שלשים שנה היה כשנולד, ומשם עד שירד יעקב למצרים תשע שנים, שבע של שבע ושתיים של רעב ויעקב אמר לפרעה 'ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה' (לקמן מא:יז) צא וחשב ארבע עשרה שנה שלפני לידת יוסף, ושלשים של יוסף, ותשע משמלך עד שבא יעקב הרי חמשים ושלש. וכשפרש מאביו היה בן ששים ושלש, הרי מאה ושש עשרה! והוא אומר 'שלשים ומאת שנה'? הרי חסרים ארבע עשרה שנים: הא למדת שאחר שקבל הברכות נטמן בבית עבר ארבע עשרה שנים; [אבל לא נענש עליהם, בזכות התורה; שהרי לא פרש יוסף מאביו אלא עשרים ושתיים שנה, דהינו משבע עשרה עד שלשים ותשע כנגד עשרים ושתיים שפרש יעקב מאביו ולא כבדו;

כֹּה וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא: וַיַּחֲלֶם וַהֲנֵה סֶלֶם מֵצֵב אֶרֶצָה וְרֹאשׁוֹ מֵגִיעַ וַיֵּצֵא
 ה' הַשְּׁמַיִמָה וַהֲנֵה מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וְיִרְדִּים בּוֹ: וַהֲנֵה יְהוָה נֹצֵב עָלָיו
 וַיֹּאמֶר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם אֲבִיךָ וְאֱלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲתָה שֹׁכֵב
 ה' עָלֶיהָ לָךְ אֲתַנְנָה וּלְזֶרְעֶךָ: וְהָיָה זֶרְעֶךָ כַּעֲפֹר הָאָרֶץ וּפְרָצְתָ יָמָה וְקִדְמָה
 וּצְפֹנָה וְנִגְבָּה וַיְבָרְכוּ בְךָ כָּל־מִשְׁפַּחַת הָאָדָמָה וּבְזֶרְעֶךָ: וַהֲנֵה אֲנֹכִי עֹמֵד
 וּשְׁמִרְתִּיךָ בְּכָל אֲשֶׁר־תֵּלֵךְ וְהִשְׁבַּתִּיךָ אֶל־הָאָדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזֹבְךָ
 ז' עַד אֲשֶׁר אֶס-עֲשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי לָךְ: וַיִּקֶּץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר
 ח אֲכֹן יֵשׁ יְהוָה בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי: וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מֶה־נִּזְרָא
 ט הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אֶס־בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם: וַיִּשְׁכֹּם יַעֲקֹב

תרגום אונקלוס

וַיִּשְׁכַּב בַּאֲתָרָא הַהוּא: ג' וַחֲלֵם וְהָא סוֹלְמָא נְעִיץ בְּאַרְעָא וְרִישִׁיהָ מְטִי עַד צִית שְׁמַיָא וְהָא מִלְּאֲכֵי דִי סִלְקִין וְנַחְתִּין בֵּיהּ:
 ד' וְהָא יִקְרָא דִי מַעֲתָד עֲלוּהִי וְאָמַר אָנָּא יְיָ אֱלֹהֵיהּ דְּאֲבֹרָהֶם אֲבֹרָא וְאֱלֹהֵיהּ דִּי־יִצְחָק אֲרַעָא דָּאֵת שְׁכִיב עֲלָהּ לָךְ אֲתַנְנָה
 וְלִבְנֶךָ: ה' וַיְהוֹן בְּנֶךָ סְגִיָּאִין כַּעֲפֹרָא דְּאַרְעָא וְתַתְּקָא לְמַעֲרָבָא וּלְמִדְנָחָא וּלְצִפּוֹנָא וּלְדִרּוֹמָא וַיִּתְּבָרְכוּן בְּדִלְךָ כָּל זֶרְעִית
 אֲרַעָא וּבְדִיל בְּנֶךָ: ו' וְהָא מִימְרֵי בְּסַעֲדָא וְאַטְרֹנָא כָּל אֲתָר דְּתִהֵךְ וְאֲתִיבְנֶךָ לְאַרְעָא הָאֵרִי לֹא אֲשַׁבְּנֶךָ עַד דְּאֶעֱבִיד יֵת
 דְּמִלִּילִית לָךְ: ז' וְאֲתַעֲר יַעֲקֹב מִשְׁנִיתָהּ וְאָמַר בְּקוּשְׁטָא יִקְרָא דִי שְׂרִי בַּאֲתָרָא הָדִין וְאָנָּא לֹא הוֹיִתִּי יָדַע: ח וְדָחִיל וְאָמַר
 מָא דְּחִילוֹ אֲתָרָא הָדִין לִית דִּין אֲתָר הָדִיט אֲלֵהִין אֲתָר דְּרַעְוָא בֵּיהּ מִן קָדָם יְיָ וְדִין תִּרַע קָבִיל שְׁמַיָא: ט וְאַקְדִּים יַעֲקֹב

פירוש רש"י

(ז) וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי. שְׁאֵם יָדַעְתִּי לֹא יִשְׁנָתִי בַּמָּקוֹם
 קְדוֹשׁ כֵּזֶה: (ח) כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים. אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר
 בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסִי בֶן זִמְרָא: הַסֶּלֶם הַזֶּה עוֹמֵד בְּבֹאֵר
 שְׁבַע וְשְׁפוּעוֹ מֵגִיעַ כְּנֶגֶד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁבַע שְׁבַע
 עוֹמֵד בְּדִרּוֹמָה שֶׁל יְהוּדָה, וִירוּשָׁלַיִם בְּצִפּוֹנָה בְּגִבּוֹל
 שְׁבִין יְהוּדָה וּבְנִימִין, וּבֵית אֵל הָיָה בְּצִפּוֹן שֶׁל נַחֲלַת
 בְּנִימִין בְּגִבּוֹל שְׁבִין בְּנִימִין וּבִין בְּנֵי יוֹסֵף נִמְצָא
 סֶלֶם שְׂרָגְלִיו בְּבֹאֵר שְׁבַע וְרֹאשׁוֹ בְּבֵית אֵל – מֵגִיעַ
 אֲמָצַע שְׁפוּעוֹ נֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם; וְכִלְפֵי שְׁאֲמָרוֹ רַבּוּתֵינוּ
 שְׁאֲמַר הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא: 'צָדִיק זֶה בָּא לְבֵית מְלוֹנִי
 וַיִּפְטֹר בְּלֹא לִינָה?' וְעוֹד אָמְרוֹ: 'יַעֲקֹב קָרָא
 לִירוּשָׁלַיִם בֵּית אֵל', וְזוֹ לֹזֵז הָיָא וְלֹא יְרוּשָׁלַיִם!
 וּמֵהֵיכָן לְמַדּוֹ לוֹמַר כֵּן? אֲנִי אוֹמֵר: שְׁנַעֲקָר הָרַ
 הַמּוֹרֶיָה וּבָא לְכָאן, וְזוֹ הָיָא 'קְפִיצַת הָאָרֶץ' הָאֲמוּרָה
 בְּשַׁחֲטִית חֲלִין (חולין צא:), שְׁבַע בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
 לְקִרְאָתוֹ עַד בֵּית אֵל, וְזֵהוּ 'וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם' (לעיל פסוק
 ט); וְאִם תֹּאמַר: כִּשְׁעֶבֶר יַעֲקֹב עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִדּוּעַ
 לֹא עָכָבוּ שָׁם? אֵיחָד לֹא יָהִיב לְבִיהָ לְהַתְּפַלֵּל בַּמָּקוֹם
 שֶׁהַתְּפִלָּה אֲבוּתִיו וּמִן הַשָּׁמַיִם יַעֲכֹבוּהוּ? אֵיחָד עַד
 חָרָן אֵזֶל, כְּדָאֲמַרִּין בְּפֶרֶק גִּיד הַנֶּשֶׁה (חולין שם) וְקָרָא
 מוֹכִיחַ 'וַיִּלֶּךְ חֲרָנָה' (לעיל פסוק א) כִּי מִטָּא לְחָרָן אָמַר:
 אֲפֹשֶׁר שְׁעֵבְרְתִי עַל מָקוֹם שֶׁהַתְּפִלָּה אֲבוּתִי וְלֹא
 הַתְּפִלָּתִי בּוֹ? יָהִיב דַּעֲתִיהָ לְמַהֲדָר, וְחָזַר עַד בֵּית אֵל
 וְקִפְצָהּ לֹו הָאָרֶץ: מֶה נִזְרָא. תִּרְגּוּם: 'מָא דְּחִילוֹ אֲתָרָא
 הָדִין'. 'דְּחִילוֹ' – שֵׁם דְּבָר הוּא, כְּמוֹ 'סוֹכְלָתָנוּ'
 'וּכְסוֹ לְמַלְבָּשׁ': וְזֵה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם. מָקוֹם תְּפִלָּה
 לַעֲלוֹת תְּפִלָּתָם הַשְּׁמַיִמָה; וּמִדְּרָשׁוֹ: שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ
 שֶׁל מַעֲלָה מְכוֹן כְּנֶגֶד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מַטָּה:

וַיִּשֶׁם מְרֹאשְׁתּוֹ. עֲשָׂאן כְּמִין מְרֹזֵב סָבִיב לְרֹאשׁוֹ
 שְׂרָא מִפְּנֵי חַיּוֹת רַעוֹת; הַתְּחִילוֹ מְרִיבוֹת זו עִם זו,
 זֹאת אוֹמֶרֶת: 'עָלִי יִנִּיחַ צָדִיק אֶת רֹאשׁוֹ' וְזֹאת
 אוֹמֶרֶת: 'עָלִי יִנִּיחַ' מִיד עֲשָׂאן הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא
 אֲכֹן אַחַת, וְזֵהוּ שְׁנֵאֲמַר 'וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן אֲשֶׁר שָׁם
 מְרֹאשְׁתּוֹ' (להלן פסוק ט): וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. לְשׁוֹן
 מַעוּט, בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֹׁכֵב אֲבָל אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנִים
 שִׁשְׁמֵשׁ בְּבֵית עֶבֶר לֹא שֹׁכֵב בְּלִילָה, שְׁהָיָה עוֹסֵק
 בַּתּוֹרָה: (ג) עֲלִים וְיִרְדִּים. עוֹלִים תַּחֲלָה וְאַחֵר כֵּךְ
 יוֹרְדִים; מִלְּאֲכִים שְׁלוּוָהוּ בְּאַרְץ אֵין יוֹצֵאִים חוּצָה
 לְאַרְץ וְעָלוּ לְרָקִיעַ וַיִּרְדּוּ מִלְּאֲכֵי חוּצָה לְאַרְץ לְלוֹוֹתוֹ
 (ד) נֹצֵב עָלָיו. לְשֹׁמְרוֹ: וְאֱלֹהֵי יִצְחָק. אֵף עַל פִּי שְׁלֹא
 מַצִּינוּ בַּמִּקְרָא שִׁיחַד הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמוֹ עַל
 הַצָּדִיקִים בְּחַיֵּיהֶם לְכַתֵּב: 'אֱלֹהֵי פְלוֹנִי', מִשּׁוּם
 שְׁנֵאֲמַר 'הֵן בְּקִדְשׁוֹ לֹא יֵאֱמִין' (איוב ג: צב) – כָּאֵן יַחַד
 שְׁמוֹ עַל יִצְחָק, לְפִי שִׁכְחוּ עֵינָיו וְכִלּוּא בְּבֵית וְהָרִי
 הוּא כְּמַת וַיִּצֹר הָרַע פֶּסֶק מִמֶּנּוּ, תַּנְחוּמָא: שֹׁכֵב עָלֶיהָ.
 קִפֵּל הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל תַּחֲתָיו, רְמַז
 לוֹ שֶׁתִּהְיֶה נֹחָה לְכַבֵּשׁ לְבָנָיו כְּאַרְבַּע אֲמוֹת שָׁזָה
 מְקוֹמוֹ שֶׁל אָדָם: (ה) וּפְרָצְתָ יָמָה וְקִדְמָה. כְּמוֹ 'וְכֵן יִפְרָץ'
 (שְׁמוֹת א: יב): (ו) אֲנֹכִי עֹמֵד. לְפִי שְׁהָיָה יָרָא מַעֲשֹׂו
 וּמִלְכָּן: עַד אֲשֶׁר אֶס עֲשִׂיתִי. 'אֶס' מִשְׁמַשׁ בְּלִשׁוֹן
 'כִּי: דִּבַּרְתִּי לָךְ. לְצָרְכֶךָ וְעָלִיךָ; מֶה שֶׁהִבְטַחְתִּי
 לְאַבְרָהָם עַל זֶרְעוֹ – לָךְ הִבְטַחְתִּי, וְלֹא לַעֲשׂוֹ, שְׁלֹא
 אֲמַרְתִּי לוֹ: 'כִּי יִצְחָק יִקְרָא לָךְ זֶרַע' אֲלֵא: 'כִּי בִי־יִצְחָק'
 (לעיל יח: יב) וְלֹא כָּל יִצְחָק; וְכֵן כָּל 'לִי' וְלִךְ' וְלֹו'
 וְלֵהֶם' הַסְּמוּכִים אֲצֵל דְּבוּר מִשְׁמָשִׁים לְשׁוֹן 'עַל',
 וְזֵה יוֹכִיחַ! שְׁהָרִי עִם יַעֲקֹב לֹא דִבֵּר קָדָם לְכֵן:

כו

בַּבֶּקֶר וַיִּקַּח אֶת־הָאֶבֶן אֲשֶׁר־שָׂם מֶרְאֲשֵׁיתוֹ וַיִּשֶׂם אֹתָהּ מִצְבָּה וַיִּצֶק שֶׁמֶן

י' עַל־רֹאשָׁהּ: וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית־אֵל וְאוֹלָם לְזֹרֵם שֵׁם־הָעִיר

יא לְרֹאשָׁנָה: וַיֵּדֶר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר אִם־יְהִיָּה אֱלֹהִים עִמָּדִי וּשְׁמִרְנִי בַדֶּרֶךְ

יב הַזֶּה אֲשֶׁר אֲנִכִּי הוֹלֵךְ וְנִתֵּן־לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבְגָד לְלִבָּשׁ: וּשְׁבֹתִי בְשָׁלוֹם

יג אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה יְהוָה לִי לֵאלֹהִים: וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר־שָׂמְתִי מִצְבָּה

יד יְהִיָּה בֵּית אֱלֹהִים וְכָל־אֲשֶׁר תִּתֵּן־לִי עֲשֹׂר אֶעֱשֶׂרְנּוּ לָךְ: וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב

טו רִגְלָיו וַיִּלָּךְ אֶרְצָה בְּנִי־קָדֶם: וַיֵּרָא וְהָנָה כָּאֵר בַּשָּׂדֶה וְהָנָה־שָׁם שְׁלֹשָׁה

עֲדָרֵי־צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ כִּי מִן־הַבָּאָר הָהוּא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים וְהָאֶבֶן גְּדֻלָּה

טז עַל־פִּי הַבָּאָר: וַנֹּאסְפוּ־שָׂמָה כָּל־הָעֲדָרִים וַיִּגְלְלוּ אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי

הַבָּאָר וַהֲשִׁקוּ אֶת־הַצֹּאן וַהֲשִׁיבוּ אֶת־הָאֶבֶן עַל־פִּי הַבָּאָר לַמָּקוֹמָה:

יז, יח וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחִי מֵאֵין אַתֶּם וַיֹּאמְרוּ מִחֶרֶן אֲנַחְנוּ: וַיֹּאמֶר לָהֶם

יט הֲיִדְעַתֶּם אֶת־לֶבֶן בֶּן־נַחֲוֹר וַיֹּאמְרוּ יָדַעְנוּ: וַיֹּאמֶר לָהֶם הַשָּׁלוֹם לוֹ

כ וַיֹּאמְרוּ שָׁלוֹם וְהָנָה רַחֵל בָּתּוֹ בָּאָה עִם־הַצֹּאן: וַיֹּאמֶר הֵן עוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל

תרגום אונקלוס

בַּצִּפְרָא וְנָסִיב יֵת אַבְנָא דְשׁוּי אִיסְדוּהִי וְשׁוּי יֵתָה קָמָא וְאָרִיק מִשְׁחָא עַל רִישָׁהּ: י' וַיִּקְרָא יֵת שְׁמִיָּה דְאֶתְרָא הַהוּא בֵּית אֵל וּבֵרֶם לְזֹרֵם שְׁמָה דְקֶרְתָּא מִלְקָדְמִין: יא וְקִיִּים יַעֲקֹב קִים לְמִימַר אִם יְהִי מִימְרָא דִיִּי בְסַעְדִּי וַיִּטְרַנְנִי בְאֹרְחָא הָדָא דְאָנָא אֲזִיל וַיִּתֵּן לִי לַחִים לְמִיכַל וְכִסּוֹ לְמַלְבָּשׁ: יב וְאֶתוּב בְּשָׁלֶם לְבֵית אָבִי וְיְהִי מִימְרָא דִיִּי לִי לֵאלֹהִים: יג וְאַבְנָא הָדָא דְשׁוּיָתִי קָמָא אַחִי פִלַח עֲלָה קָדָם יי וְכָל דְתִתֵּן לִי חַד מִן עֶסְרָא אֶפְרֻשְׁנִיָּה קֶדְמָךְ: יד וְנָטַל יַעֲקֹב רִגְלֹהִי וְאֲזַל לְאַרְעָה בְּנִי מְדֻנְחָא: טו וְחִזָּא וְהָא בִּירָא בְּחַקְלָאוּהָא תַמָּן תִּלְתָּא עֲדָרִין דְעָאן רִבִּיעִין עֲלָה אָרִי מִן בִּירָא הֵהִיא מִשְׁקֵן עֲדָרִיא וְאַבְנָא רַבְתָּא עַל פְּמָא דְבִירָא: טז וּמִתְכַנְשִׁין תַמָּן כָּל עֲדָרִיא וּמִגְנָדִין יֵת אַבְנָא מֵעַל פְּמָא דְבִירָא וּמִשְׁקֵן יֵת עָנָא וּמִתְכִּיבִין יֵת אַבְנָא עַל פְּמָא דְבִירָא לְאֶתְרָהּ: יז וַאֲמַר לְהוֹן יַעֲקֹב אַחִי מִנָּן אַתּוֹן וַאֲמַרוּ מִחֶרֶן אֲנַחְנָא: יח וַאֲמַר לְהוֹן הֲיִדְעַתּוֹן יֵת לֶבֶן בֶּן נַחֲוֹר וַאֲמַרוּ יָדַעִין: יט וַאֲמַר לְהוֹן הַשָּׁלֶם לִיָּה וַאֲמַרוּ שָׁלֶם וְהָא רַחֵל בְּרַתְיָה אֲתִיָּא עִם עָנָא: כ וַאֲמַר הָא עוֹד יוֹמָא סְגִי

פירוש רש"י

י' (יא) אִם יְהִיָּה אֱלֹהִים עִמָּדִי. אִם יִשְׁמַר לִי הַבְּטָחוֹת הִלְלוּ שֶׁהִבְטִיחֵנִי לְהִיּוֹת עִמָּדִי, כִּמוֹ שֶׁאָמַר לִי 'וְהָנָה אֲנִכִּי עִמָּךְ' (לעיל פסוק י): וּשְׁמִרְנִי. כִּמוֹ שֶׁאָמַר לִי: 'וּשְׁמִרְתִּיךְ בְּכָל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ': וְנִתֵּן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל. כִּמוֹ שֶׁאָמַר: 'כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ', וְהַמְבַקֵּשׁ לֶחֶם הוּא קְרוֹי 'נַעֲזֹב', שֶׁנֶּאֱמַר 'וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק נַעֲזֹב וְזָרְעוֹ מִבְּקֵשׁ לֶחֶם' (תהלים סדר ה' פסוק לט, מזמור לו' שלנו פסוק כה): (יב) וּשְׁבֹתִי. כִּמוֹ שֶׁאָמַר לִי: 'וְהִשְׁבַּתִּיךְ אֶל הָאֲדָמָה' (לעיל י): בְּשָׁלוֹם. שָׁלֶם מִן הַחַטָּא, שֶׁלֹּא אֶלְמַד מִדְּרָכֵי לֶבֶן: וְהָיָה ה' לִי לֵאלֹהִים. שִׁיחֹל שְׁמוֹ עָלַי מִתְחִלָּה וְעַד סוֹף, שֶׁלֹּא יִמָּצֵא פְסוּל בְּזִרְעִי. כִּמוֹ שֶׁאָמַר: 'אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָךְ' (לעיל י), וְהַבְּטָחָה זֹאת הִבְטִיחַ לְאַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר: 'לְהִיּוֹת לָךְ לֵאלֹהִים וּלְזָרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ' (שם יז:): (יג) וְהָאֶבֶן הַזֹּאת. כִּךְ תִּפְרֹשׁ וְ"ו"ו זֶה שֶׁל 'וְהָאֶבֶן' – אִם יַעֲשֶׂה לִי אֵת אֱלֹהִים, אִף אֲנִי אֶעֱשֶׂה זֹאת: וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׂמְתִי מִצְבָּה וְגו'. כִּתְּרָגוּמוֹ: 'אֵהִי פִלַח עֲלָה קָדָם ה'.' וְכֵן עָשָׂה בְּשׁוּבוֹ מִפְּדֵן אָרֶם כְּשֶׁאָמַר לוֹ: 'קוּם עֲלֵה בֵּית אֵל' (לִקְמָן לֹא־לֵה), מֵה נֶאֱמַר שָׁם? וַיִּצֵּב יַעֲקֹב מִצְבָּה וְגו'.

כא לא-עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו: ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל-העדרים וגללו את-האבן מעל פי הבאר והשקינו הצאן: כב, כג עודנו מדבר עמם ורחל | באה עם-הצאן אשר לאביה פי רעה הוא: ויהי כאשר ראה יעקב את-רחל בת-לבן אחי אמו ואת-צאן לבן אחי אמו ויגש יעקב ויגל את-האבן מעל פי הבאר וישק את-צאן לבן אחי אמו: כד, כה וישק יעקב לרחל וישא את-קלו ויבך: ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה כו הוא וכי בן-רבקה הוא ותרץ ותגד לאביה: ויהי כשמע לבן את-שמע | יעקב בן-אחיתו וירץ לקראתו ויחבק-לו וינשק-לו ויביאהו אל-ביתו כז ויספר ללבן את כל-הדברים האלה: ויאמר לו לבן אך עצמי ובשרי כח אתה וישב עמו חדש ימים: ויאמר לבן ליעקב הכי-אחי אתה ועבדתני כט חנם הגידה לי מה-משכרתך: וללבן שתי בנות שם הגדלה לאה ושם ל הקטנה רחל: ועיני לאה רפות ורחל היתה יפת-תאר ויפת מראה:

תרגום אונקלוס

לא עדן למכנש בעיר אשקו ענא ואיזילו רעו: כא ואמרו לא נכול עד דיתכנשון כל עדריא ויגנדרון ית אבנא מעל פמא דבירא ונשקי ענא: כב עד דהוא ממליל עמהון ורחל אתת עם ענא דלאבוהא ארי רעיתא היא: כג והוה כד חזא יעקב ית רחל בת לבן אחוהא דאמיה וית ענא דלבן אחוהא דאמיה וקריב יעקב וגנדר ית אבנא מעל פמא דבירא ואשקי ית ענא דלבן אחוהא דאמיה: כד ונשיק יעקב לרחל וארים ית קליה ובכא: כה וחזי יעקב לרחל ארי בר אחת אבוהא הוא וארי בר רבקה הוא ורהט ורחט וחויאת לאבוהא: כו והוה כד שמע לבן ית שימע יעקב בר אחתיה ורהט לקדמותיה וגפיף ליה ונשיק ליה ואעליה לביתיה ואשתעי ללבן ית כל פתגמא האלין: כז ואמר ליה לבן ברם קריבי ובסרי את ויתיב עמיה ירח יומין: כח ואמר לבן ליעקב המדאחי את ותפלחנני מגן חו לי מא אגרך: כט וללבן תרתין בנן שום רפתא לאה ושום זעיראת רחל: ל ועיני לאה יאיין ורחל הות שפירא בריוא ויאיא בחזווא:

פירוש רש"י

(כא) לא נוכל. להשקות, לפי שהאבן גדולה: וגללו. זה מתרגם 'ויגנדרון', לפי שהוא לשון עתיד: (כג) ויגש יעקב ויגל. כמי שמעביר את הפקק מעל פי צלוחית, להודיעך שפחו גדול: (כד) ויבך. לפי שצפה ברוח הקדש, שאינה נכנסת עמו לקבורה. דבר אחר: לפי שבא בידים ריקניות. אמר: אליעזר עבד אבי אבא היו בידיו נזמים וצמידים ומגדנות, ואני אין בידים כלום; לפי שרדף אליפז בן עשו במצות אביו אחריו להרגו והשיגו, ולפי שגדל אליפז בחיקו של יצחק, משך ידו. אמר לו: מה אעשה לצווי של אבא? אמר לו יעקב: טל מה שבידי, והעני חשוב כמת: (כה) פי אחי אביה הוא. קרוב לאביה, כמו 'אנשים אחים אגנחנו' (לעיל י:כח); ומדרשו: אם לרמאות הוא בא – גם אני אחיו ברמאות; ואם אדם כשר הוא – גם אני 'בן רבקה' אחותו הפשרה: ותגד לאביה. לפי שאמה מתה, ולא היה לה להגיד אלא לו: (כו) וירץ לקראתו. כסבור ממון

הוא טעון, שהרי עבד הבית בא לכאן בעשרה גמלים טעונים: ויחבק. כשלא ראה עמו כלום, אמר: שמא זהובים הביא והנם בחיקו? וינשק לו. אמר: שמא מרגליות הביא והן בפיו? ויספר ללבן. שלא בא אלא מתוך אנס אחיו, ושנטלו ממנו ממנו: (כז) אך עצמי ובשרי. מעתה אין לי לאספך הביתה, הואיל ואין בידך כלום, אלא מפני קורבה אטפל בך חדש ימים; וכן עשה, ואף זו לא לחנם, שהיה רועה צאנו: (כח) הכי אחי אתה. לשון תמה: וכי בשביל שאחי אתה תעבדני חנם? ועבדתני. כמו: ותעבדני; וכן כל תבה שהיא לשון עבר, הוסף ו'ו בראשה והיא הופכת התבה להבא: (ל) רפות. שהיתה סבורה לעלות בגורלו של עשו ובוכה, שהיו הכל אומרים: שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן; הגדולה – לגדול, והקטנה – לקטן: תאר. הוא צורת הפרצוף, לשון 'יתארהו בשרד' (ישעיה יח:ח), קונפא"ש בלעז: מראה. הוא זיו קלסתר:

מפתח סדרי התנ"ך

ערכים בראשי סדרים: לפסוק כב ורחל באה עם-הצאן אשר לאביה פי רעה הוא: רעיית צאן כמבחן מנהיגות של חסד. בשמות ראש סדר ב ומשה היה רעה את-צאן יתרו... וינהג את-הצאן אחר המדבר ויבא אל-הר האלהים חרבה. ובתרי עשר בראש סדר ח, כבסיס לבחירה בנביא עמוס: ויקחני ה' מאחרי הצאן ויאמר אלי ה' לך הנבא אל-עמי ישאאל:

כֹּה

לֹא וַיֹּאחֲב יַעֲקֹב אֶת־רַחֵל וַיֹּאמֶר אֶעֱבְדָּךָ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתָךְ הַקְטַנָּה:

שלישי

לֵב וַיֹּאמֶר לָבֵן טוֹב תַּתִּי אֹתָהּ לָךְ מִתַּתִּי אֹתָהּ לְאִישׁ אֲחֵר שְׁבַע עֲמָדִי:

ויצא

לֵב וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל שִׁבְעַ שָׁנִים וַיְהִי כְּעֵינָיו כִּימִים אַחָדִים בְּאֶהְבְּתוֹ

לֵד אֹתָהּ: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לָבֵן הִבֵּה אֶת־אִשְׁתִּי כִּי מָלְאוּ יָמִי וְאִבּוֹאָה אֵלֶיָּהּ:

לֵה, לוֹ וַיֹּאסֹף לָבֵן אֶת־כָּל־אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּהּ: וַיְהִי בַעֲרָב וַיִּקַּח

לֵד אֶת־לֵאָה בָּתּוֹ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו וַיָּבֵא אֵלֶיָּהּ: וַיִּתֵּן לָבֵן לָהּ אֶת־זֶלְפָּה

לֵח שִׁפְחָתוֹ לְלֵאָה בָּתּוֹ שִׁפְחָהּ: וַיְהִי בִּבְקָר וַהֲנֶה־הוּא לֵאָה וַיֹּאמֶר אֶל־לָבֵן

לֵט מִה־זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי הֲלֹא בְרַחֵל עֲבַדְתִּי עִמָּךְ וְלָמָּה רַמִּיתָנִי: וַיֹּאמֶר לָבֵן

מ לֹא־יַעֲשֶׂה כֵן בַּמָּקוֹמָנוּ לְתֵת הַצִּיעִירָה לִפְנֵי הַבְּכִירָה: מָלֵא שְׁבַע זֹאת

וְנִתְּנָה לָךְ גַּם־אֶת־זֹאת בַּעֲבֹדָה אֲשֶׁר תַּעֲבֹד עִמָּדִי עוֹד שְׁבַע־שָׁנִים

מֵא אַחֲרוֹת: וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב כֵּן וַיִּמְלֵא שְׁבַע זֹאת וַיִּתֵּן־לוֹ אֶת־רַחֵל בָּתּוֹ לוֹ

מֵב, מֵג לְאִשָּׁה: וַיִּתֵּן לָבֵן לְרַחֵל בָּתּוֹ אֶת־בִּלְהָה שִׁפְחָתוֹ לָהּ לְשִׁפְחָהּ: וַיָּבֵא גַם

אֶל־רַחֵל וַיֹּאחֲב גַּם־אֶת־רַחֵל מִלֵּאָה וַיַּעֲבֹד עִמָּו עוֹד שְׁבַע־שָׁנִים

תרגום אונקלוס

לֹא וְרַחִים יַעֲקֹב יֵת רַחֵל וַאֲמַר אֶפְלַחְנָךְ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתָךְ זַעֲרִיתָ: לֵב וַאֲמַר לָבֵן טַב דְּאִתִּין יִתָּה לָךְ מִדְּאִתִּין יִתָּה לְגַבְרָא אַחֲרָן תִּיב עָמִי: לֵב וּפְלַח יַעֲקֹב בְּרַחֵל שִׁבְעַ שָׁנִים וְהוּוּ בְּעֵינֵיהּ כִּיּוּמִין זַעֲרִין בְּדִרְחִים יִתָּה: לֵד וַאֲמַר יַעֲקֹב לָבֵן הִב יֵת אִתִּי אֲרִי שְׁלִימוּ יוֹמֵי פוֹלְחָנִי וְאִיעוֹל לְוִתָּהּ: לֵה וְכַנֵּשׁ לָבֵן יֵת כָּל אֲנָשֵׁי אֲתֵרָא וְעַבְד מִשְׁתִּיא: לֵד וְהוּוּ בְּרַמְשָׁא וְדִבְרֵי יֵת לֵאָה בְּרַתִּיהּ וְאֵעִיל יִתָּה לְוִתִּיהּ וְעָאֵל לְוִתָּהּ: לֵד וַיְהִי לָבֵן לָהּ יֵת זֶלְפָּה אִמְתִּיהּ לְלֵאָה בְּרַתִּיהּ לְאִמְהוּ: לֵח וְהוּוּ בְּצִפְרָא וְהָא הִיא לֵאָה וַאֲמַר לָבֵן מֵא דָא עֲבַדְתָּ לִּי הֲלֹא בְרַחֵל פְּלַחִית עִמָּךְ וְלָמָּה שְׁקַרְתָּ בִּי: לֵט וַאֲמַר לָבֵן לֹא מִתְּעַבִּיד כִּין בְּאַתְרָנָא לְמַתָּן זַעֲרִיתָא קָדָם רַבָּתָא: מ אֲשִׁלִּים שְׁבוּעָתָא דְּדָא וְנִתִּין לָךְ אִף יֵת דָא בְּפוֹלְחָנָא דְתַפְלַח עָמִי עוֹד שְׁבַע שָׁנִים אַחֲרָנִין: מֵא וְעַבְד יַעֲקֹב כִּין וְאֲשִׁלִּים שְׁבוּעָתָא דְּדָא וַיְהִי יֵת רַחֵל בְּרַתִּיהּ לִיָּה לְאִתָּהּ: מֵב וַיְהִי לָבֵן לְרַחֵל בְּרַתִּיהּ יֵת בִּלְהָה אִמְתִּיהּ לָהּ לְאִמְהוּ: מֵג וְעָאֵל אִף לְוִת רַחֵל וְרַחִים אִף יֵת רַחֵל מִלֵּאָה וּפְלַח עָמִיהּ עוֹד שְׁבַע שָׁנִים

פירוש רש"י

(לֵא) אֶעֱבְדָּךָ שִׁבְעַ שָׁנִים. הֵם 'יָמִים אַחָדִים' שְׁאִמְרָה לֹא אִמּוֹ וַיִּשְׁבַּת עִמּוֹ יָמִים אַחָדִים (לעיל כה:יח); וַיִּתְּנָה שָׁכָן הוּא, שְׁהָרִי כְּתִיב וַיְהִי כְּעֵינָיו כִּימִים אַחָדִים (לקמן פסוק לג): בְּרַחֵל בְּתָךְ הַקְטַנָּה. כָּל הַסִּימָנִים הִלְלוּ לָמָּה? לְפִי שְׁהִיָּה יוֹדֵעַ בּוֹ שְׁהוּא רַמְאִי. אָמַר לוֹ: 'אֶעֱבְדָּךָ בְּרַחֵל', וְשָׁמָּה תֵּאֱמַר: 'רַחֵל' אַחֲרֵת מִן הַשּׁוֹק – תִּלְמוּד לומר 'בְּתָךְ'; וְשָׁמָּה תֵּאֱמַר: אַחֲלִיף לְלֵאָה שְׁמָהּ וְאִקְרָא שְׁמָהּ 'רַחֵל' – תִּלְמוּד לומר 'הַקְטַנָּה'! וְאִף עַל פִּי כֵן לֹא הוֹעִיל, שְׁהָרִי רַמְהוּ: (לֵד) מָלְאוּ יָמִי. שְׁאִמְרָה לִי אִמִּי; וְעוֹד: 'מָלְאוּ יָמִי', שְׁהָרִי אֲנִי בֵּן שְׁמוֹנִים וָאַרְבַּע שָׁנָה, וְאִמִּיתִי אֶעֱמִיד שָׁנִים עֶשְׂרִי שְׁבָטִים; וְזֶהוּ שְׁאִמְרָה 'וְאִבּוֹאָה אֵלֶיָּהּ', וְהִלָּא קָל שְׁבָקִלִים אֵינּוּ אוֹמֵר כֵּן? אֵלֹא לְהוֹלִיד תּוֹלְדוֹת אָמַר כֵּן: (לֵח) וַיְהִי בִּבְקָר וַהֲנֶה־הוּא לֵאָה. אֲבָל בִּלְיָהּ לֹא הִיתָה לֵאָה, לְפִי שְׁמִסְרָ יַעֲקֹב סִימָנִים לְרַחֵל,

וְכִשְׁרָאָתָהּ רַחֵל שְׁמִכְנִיסִין לוֹ לֵאָה, אִמְרָה: עֲכָשׁוּ תְּכָלֵם אַחֲוֹתִי, עֲמָדָה וּמִסְרָה לָהּ אוֹתָן סִימָנִים: (מ) מָלֵא שְׁבַע זֹאת. דְּבוֹק הוּא, שְׁהָרִי נְקוּד בַּחֲטָף, 'שְׁבוּעַ שָׁל זֹאת', וְהֵן שְׁבַעַת יָמֵי הַמִּשְׁתָּה. בְּתִלְמוּד יְרוּשָׁלַּיִם בְּמוֹעֵד קֶטָן (א:י); וְאִי אִפְשָׁר לוֹמַר: 'שְׁבוּעַ מִמֶּשׁ', שְׁאֵם כֵּן הִיָּה צְרִיךְ לְנִקְדַּ בְּפִתְחַ הַשִּׁי"ן. וְעוֹד: שְׁשְׁבוּעַ לְשׁוֹן זָכָר, כְּדִכְתִּיב 'שְׁבַעָה שְׁבַעַת תִּסְפָּר לָךְ' (דברים יג:כז) – לְפִיכָךְ אֵין מִשְׁמַע 'שְׁבַע' אֶלֹא שְׁבַעָה, שְׁטִי"נ"א בְּלַעַז: וְנִתְּנָה לָךְ. לְשׁוֹן רַבִּים, כְּמוֹ 'נִרְדָּה וְנִבְלָה' (לעיל ט:י), וְנִשְׁרָפָה (שם פסוק ג), אִף זֶה לְשׁוֹן 'וְנִתְּנָה': גַּם אֵת זֹאת. מִיָּד לְאַחַר שְׁבַעַת יָמֵי הַמִּשְׁתָּה, וַתַּעֲבֹד לְאַחַר נִשְׁוֹאָיָהּ: (מֵג) עוֹד שְׁבַע שָׁנִים אַחֲרוֹת. אַחֲרוֹת הַקִּישָׁן לְרֵאשׁוֹנוֹת: מֵה רֵאשׁוֹנוֹת בְּאִמּוֹנָה, אִף הָאַחֲרוֹנוֹת בְּאִמּוֹנָה, וְאִף עַל פִּי שְׁבַרְמָאוֹת בָּא עָלָיו:

מפתח סדרי התנך

הפסוק סדר כֹּה הִיא בְּנִבּוּאָה הוֹשֵׁעַ (תרי עשר, הוֹשֵׁעַ ג:כח–ל, מִז–מִח) וַיִּבְרַח יַעֲקֹב שָׂדֶה אֲרָם וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל בְּאִשָּׁה וּבְאִשָּׁה שְׁמֹר זֶה אַחַת הַהִפְטוֹרוֹת הַבוֹדְדוֹת בֵּהֶן הַהִפְטוֹרָה בְּמִנְהַג הָאֲרִץ–יִשְׂרָאֵל הַתִּלַּת–שָׁנִית מִתְּבַסֵּס עַל אוֹתָהּ הַנְּבּוּאָה וּכְמַעֲט זֶה הַהִפְטוֹרָה בְּמִנְהַג הַבְּבִלִי הַחֹד–שָׁנִית הַנוֹהֵג כִּיּוֹם.

כז

א אַחֲרָיוֹת: וַיֵּרָא יְהוָה כִּי־שָׁנוּאָה לֹאֵה וַיִּפְתַּח אֶת־רַחֲמָהּ וַרְחֵל עֲקָרָה: ^ג וַיֵּצֵא
 ב וַתֵּהָר לֹאֵה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ רְאוּבֵן כִּי אָמְרָה כִּי־רָאָה יְהוָה בְּעֵנָי
 ג כִּי עָתָה יִאֱהַבֵנִי אִישִׁי: וַתֵּהָר עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר כִּי־שָׁמַע יְהוָה
 ד כִּי־שָׁנוּאָה אֲנֹכִי וַיִּתֶּן־לִי גַם־אֶת־זֶה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ שִׁמְעוֹן: וַתֵּהָר עוֹד
 ה וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר עָתָה הִפְעַם יִלְוֶה אִישִׁי אֵלַי כִּי־יִלְדֵתִי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָנִים
 ו עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ לְוִי: וַתֵּהָר עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר הִפְעַם אוֹדָה
 ז אֶת־יְהוָה עַל־כֵּן קָרָאֵה שְׁמוֹ יְהוּדָה וַתַּעֲמֹד מִלְּדֹת: וַתֵּרָא רְחֵל כִּי לֹא
 יִלְדָה לִיעֲקֹב וַתִּקְנֶא רְחֵל בְּאַחֲתָהּ וַתֹּאמֶר אֶל־יעֲקֹב הִבְהֵלִי בָנִים
 ח וְאִם־אֵין מִתָּה אֲנֹכִי: וַיַּחֲרֹ־אֶף יַעֲקֹב בְּרַחֵל וַיֹּאמֶר הִתַּחַת אֱלֹהִים אֲנֹכִי
 ט אֲשֶׁר־מָנַע מִמֶּךָ פְּרִי־בֶטֶן: וַתֹּאמֶר הִנֵּה אֲמַתִּי בִלְהָה בָּא אֵלַיָּה וַתֵּלֶד

תרגום אונקלוס

אחרינין: א וחזא יי ארי סנואתא לאה ויהב לה עדוי ורחל עקרא: ב ועדיאת לאה וילידת בר וקרת שמה
 ראובן ארי אמרת ארי גלי קדם יי עלבני ארי כען ירחמני בעלי: ג ועדיאת עוד וילידת בר ואמרת
 שמיע קדם יי ארי סנואתא אנא ויהב לי אף ית דין וקרת שמה שמעון: ד ועדיאת עוד וילידת בר ואמרת
 הודא זמנא יתחבר לי בעלי ארי ילידית ליה תלתא בנין על כן קרא שמה לוי: ה ועדיאת עוד וילידת בר
 ואמרת הודא זמנא אודי קדם יי על כן קרת שמה יהודה וקמת מלמילד: ו וחזת רחל ארי לא ילידת ליעקב
 וקניאת רחל באחתה ואמרת ליעקב הב לי בנין ואם לא מיתא אנא: ז ותקיף רוגזא דיעקב ברחל ואמר
 המני את בעיאת הלא מן קדם יי תבען דמנע מניך ולדא דמעי: ח ואמרת הא אמתי בלהה עול לותה תליד

פירוש רש"י

סדר כז (ב) ותקרא שמו ראובן. רבותינו פשו: אמרה: ראו מה בין בני לבן-חמי, שמכר את
 הבכורה ליעקב, וזה לא מכרה ליוסף ולא ערער
 עליו, ולא עוד שלא ערער עליו, אלא שבקש
 להוציאו מן הבור: (ד) הפעם ילוה אישי. לפי
 שהאמהות נביאות היו ויודעות ששנים עשר
 שבטים יוצאים מיעקב וארבע נשים ישא,
 אמרה: מעתה אין לו פתחון פה עלי, שהרי
 נטלתי כל חלקי בבנים: על כן. כל מי שגאמר בו
 'על כן' מרבה באכלוסין חוץ מלוי, שהארון היה
 מכלה בהם: קרא שמו לוי. בכלן כתיב 'ותקרא' וזה
 כתב בו 'קרא' – ויש מדרש אגדה באלה הדברים

רבה: ששלח הקדוש ברוך הוא גבריאל והביאו
 לפניו וקרא לו שם זה, ונתן לו עשרים וארבע
 מתנות כהנה, ועל שם שלוהו במתנות קראו
 'לוי': (ה) הפעם אודה. שנטלתי יותר מחלקי,
 מעתה יש לי להודות: (ו) ותקנא רחל באחתה.
 קנאה במעשיה הטובים, אמרה: אלולי שצדקה
 ממני לא זכתה לבנים: הבה לי. וכי כך עשה אביך
 לאמך? והלא התפלל עליה: מתה אנכי. מכאן,
 למי שאין לו בנים, שחשוב כמת: (ז) התחת.
 וכי במקומו אני? אשר מנע ממך. את אומרת
 שאעשה כאבא, אני אני כאבא: אבא לא היו לו
 בנים, אני יש לי בנים, 'ממך' מנע ולא ממני:

מפתח סדרי התנך

קווי מחשבה לעיון במערכת הסדרים ולגילוי הערכים המוטמעים בה. עיון במיקום פתיחת הסדר.
 אין ספק שהגורם המרכזי בקביעת מיקום התחלת הסדר הוא הנושא הפותח את הסדר. כאשר הגיעו חז"ל לפסוק או
 לנושא שרצו להדגיש באופן מיוחד הם פתחו בו סדר חדש. עיקרון זה מתגלה בכמה דרכים: – פתיחת סדר חדש
 לאחר סדר קצר (ויקרא ה, במדבר י, כא), – פתיחת סדר שלא בפתיחת נושא (דברים יג, טז), – פתיחת סדר הקוטעת הרצאת
 דברים (בראשית כא, כה, לט, במדבר כ), – פתיחת סדר לאחר פתיחת הפרשה (שמות טז, ויקרא כ), – בחירת נושא כראש
 סדר בתוך רצף של פרשיות קצרות (ויקרא כא, דברים יח, יט, כ)

וגם בחלוקת פרשה ארוכה לכמה סדרים: שתי פרשיות ארוכות במיוחד יש בתורה ושתייהן בחומש בראשית. פרשה
 סג היא פרשה שתומה הכוללת מאה ארבעים ושמונה פסוקים. בחלוקה החד-שנתית היא סדרת ויצא. פרשה עז היא
 פרשה פתוחה הכוללת מאה ארבעים וששה פסוקים, היא סדרת מקץ. בשתי פרשיות אלו בולט ההבדל שבין
 התפיסה שבבסיס החלוקה הזרה לפרקים לבין החלוקה היהודית. בסדרת ויצא מדגישים ראשי הפרקים מתחים
 וסכסוכים. פרק ל בבראשית פותח בתיאור ותקנא רחל באחתה. פרק לא פותח בדברי בני לבן: לקח יעקב את כל־אשר
 לאבינו. לעומתם, ראשי הסדרים מדגישים את חמלת ה' על החלשים. סדר כז פותח בפקידת לאה: וירא ה'
 כִּי־שָׁנוּאָה לֹאֵה, סדר כח פותח בזכירת רחל: וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־רַחֵל וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֲלֶיהָ, וסדר כט פותח בהבטחת
 הגנה ליעקב: וַיֹּאמֶר ה' אֶל־יעֲקֹב שׁוּב אֶל־אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וְלִמְלֹכֶתָּךְ וְאֶחָיָה עִמָּךְ. [בחלוקת סדרת מקץ נעסוק במקומה]

כז

ט על-ברכי ואבנה גם-אנכי ממנה: ותתן-לו את-בלהה שפחתה לאשה ויצא

י, יא ויבא אליה יעקב: ותהר בלהה ותלד ליעקב בן: ותאמר רחל דגני

יב אלהים וגם שמע בקלי ויתן-לי בן על-כן קראה שמו דן: ותהר עוד

יג ותלד בלהה שפחת רחל בן שני ליעקב: ותאמר רחל נפתולי אלהים |

יד נפתלתי עם-אחתי גם-יכלתי ותקרא שמו נפתלי: ותרא לאה כי עמדה

טו מלדת ותקח את-זלפה שפחתה ותתן אתה ליעקב לאשה: ותלד זלפה

טז שפחת לאה ליעקב בן: ותאמר לאה בגד [בא גד] ותקרא את-שמו גד:

יז, יח ותלד זלפה שפחת לאה בן שני ליעקב: ותאמר לאה באשרי כי אשרוני

יט בנות ותקרא את-שמו אשר: וילד ראובן בימי קציר-חטים וימצא רביעי ד

דודאים בשדה ויבא אתם אל-לאה אמו ותאמר רחל אל-לאה תני-נא

כ לי מדודאי בנך: ותאמר לה המעט קחתך את-איש ולקחת גם

את-דודאי בני ותאמר רחל לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך:

תרגום אונקלוס

ואנא ארבי ואתבני אף אנא מנה: ט ויהבת ליה ית בלהה אמתה לאתו ועאל לותה יעקב: י ועדיאת בלהה וילידת ליעקב בר: יא ואמרת רחל דגני יי ואף קביל צלותי ויהב לי בר על פין קרת שמיה דן: יב ועדיאת עוד וילידת בלהה אמתה דרחל בר תנין ליעקב: יג ואמרת רחל קביל בעותי יי באתחננותי בצלותי חמידית דיהי לי ולד כאחתי אף אתיהיב לי וקרת שמיה נפתלי: יד וחת לאה ארי קמת מלמילד ודברת ית זלפה אמתה ויהבת יתה ליעקב לאתו: טו וילידת זלפה אמתה דלאה ליעקב בר: טז ואמרת לאה אמתה גד וקרת ית שמיה גד: יז וילידת זלפה אמתה דלאה בר תנין ליעקב: יח ואמרת לאה תושבחה הות לי ארי בכין ישבחוני נשיא וקרת ית שמיה אשר: יט ואזל ראובן ביומי חצד חטין ואשכח יברוחין בחקלא ואיתי תהון ללאה אמה ואמרת רחל ללאה הכי כען לי מיברוחי דברך: כ ואמרת לה הזעיר דדברת ית בעלי ותסבין אף ית יברוחי דברי ואמרת רחל בכין ישכוב עמך בליליא חלף יברוחי דברך:

פירוש רש"י

לרמות ליעקב נתנה לכן ללאה, שלא יבין שמכניסין לו את לאה; שכן מנהג לתן שפחה הגדולה – לגדולה, והקטנה – לקטנה: (טז) בגד [בא גד]. בא מזל טוב, כמו 'גד גדי וסנוק לא', ודומה לו 'הערכים לגד שלחן' (ישעיה כו:ג); ומדרש אגדה: שנולד מהול, כמו 'גדו אילנא' (דניאל ג:טו), ולא ידעתי על מה נכתבה תבה אחת? דבר אחר: למה נקראת תבה אחת 'בגד'? כמו: 'בגדת פי כשפאת אל שפחתי', כאיש שבגד באשת נעורים: (יט) בימי קציר חטים. להגיד שבחן של שבטים: שעת הקציר היה ולא פשט ידו בגזל להביא חטים או שעורים, אלא דבר הפקר שאין אדם מקפיד בו: דודאים. 'סיגלי', עשב הוא ובלשון ישמעאל ישי"ן: (כ) ולקחת גם את דודאי בני. בתמיה: ולעשות עוד זאת לקח גם את דודאי בני? ותרגומו 'למסב': לכן ישכב עמך הלילה. שלי היתה שכיבת לילה זו, ואני נותנה לך 'תחת דודאי בנך', ולפי שזלזלה במשכב הצדיק לא זכתה לקבר עמו:

(ח) על ברכי. כתרגומו: 'ואנא ארבי': ואבנה גם אנכי. מהו 'גם'? אמרה לו: 'זקנך אברהם היו לו בנים מהגר – וחגר מתניו כנגד שרה!'. אמר לה 'זקנתי הכניסה צרתה לביתה'. אמרה לו: 'אם הדבר הזה מעכב – הנה אמת': 'ואבנה גם אנכי ממנה'. כשרה: (יא) דגני אלהים. דגני וחיבני, דגני וזכני: (יג) נפתולי אלהים. מנחם בן סרוק פרשו במחברת 'צמיד פתיל' (במדבר יז:כג) – חבורים מאת המקום נתחברתי עם אחותי לזכות לבנים; ואני מפרשו לשון 'עקש ופתלתל' (דברים כו:ה) – נתעקשתי והפצתי פצירות ונפתולים הרבה למקום להיות שוה לאחותי: גם יכלתי. הסכים על ידי; ואונקלוס תרגם לשון תפלה, 'נפתולי אלהים' נתפלתתי, בקשות החביבות לפניו נתקבלתי ונעזרתתי כאחותי, 'נפתלתי' נתקבלה תפלתי; ומדרשי אגדה יש רבים בלשון נוטריקון: (טו) ותלד זלפה. בכלן נאמר 'הריון' חוץ מזלפה, לפי שהיתה בחורה מכלן ותינתק בשנים ואין הריון נכר בה; וכדי

מפתח סדרי התנך הסדר פותח בפסוק וירא ה' כִּי־שְׁנוּאָה לָאָה ויפתח את־רחמָהּ והרמב"ן כתב: "אומר לך כלל תבין אותו בכל הפרשיות הבאות בענין אברהם יצחק ויעקב והוא ענין גדול הזכירוהו רבותינו... ואמרו: כל מה שאירע לאבות סימן לבנים" (בראשית יז). הפטרת הסדר פותחת תחת היותך עזובה ושנואה ואין עובר ושמתך לגאון עולם משוש דור ודור ומסיימת ונודע בגוים זרעם... כי הם זרע ברך ה': (ישעיה כד:לז–לז, מב, כה:א).

כז וַיָּבֹא יַעֲקֹב מִן־הַשָּׂדֶה בְּעֶרְבַּ וַתֵּצֵא לֵאָה לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא כִּי
כח שָׂכָר שְׂכָרְתִּיךָ בְּדוּדָאֵי בְנִי וַיִּשְׁכַּב עִמָּה בַּלַּיְלָה הוּא: וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים
כט אֶל־לֵאָה וַתֵּהָר וַתֵּלֶד לִיעֲקֹב בֶּן חֲמִישִׁי: וַתֹּאמֶר לֵאָה נָתַן אֱלֹהִים שְׂכָרִי
ד אֲשֶׁר־נָתַתִּי שְׂפָחַתִּי לְאִישִׁי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ יִשְׁשָׁכָר: וַתֵּהָר עוֹד לֵאָה וַתֵּלֶד
ה בֶּן־שֵׁשִׁי לִיעֲקֹב: וַתֹּאמֶר לֵאָה זָבַדְנִי אֱלֹהִים אֶתִּי זָבַד טוֹב הַפֶּעַם
ו זָבַלְנִי אִישִׁי כִּי־יִלְדַתִּי לוֹ שֵׁשָׁה בָנִים וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ זְבֻלֹן: וְאַחֲרָי
ז א יִלְדָה בֵּת וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמָהּ דִּינָה: וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־רַחֵל וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים
ח ב אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת־רַחֲמָהּ: וַתֵּהָר וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר אֶסָּף אֱלֹהִים
ט אֶת־חֲרָפְתִּי: וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יוֹסֵף לֵאמֹר יוֹסֵף יִהְיֶה לִּי בֶן אַחֲרָי וַיְהִי כֹה

תרגום אונקלוס

כא וַעֲלָא יַעֲקֹב מִן חֲקֵלָא בְּרִמְשָׁא וּנְפַקַת לֵאָה לְקַדְמוּתָהּ וַאֲמַרְתָּ לְוֹתִי תִיעוֹל אֲרִי מִיָּגֵר אֲגַרְתָּךְ בִּיבְרוּחִי דְבָרִי
ושָׂכִיב עִמָּה בַּלַּיְלָא הוּא: כב וְקָבִיל יִי צְלוֹתָהּ דְּלֵאָה וְעַדִּיאַת וִילִידַת לִיעֲקֹב בַּר חֲמִישָׁא: כג וַאֲמַרְתָּ לֵאָה יְהִי יִי
אֲגָרִי דִּיהִבִּית אֲמַתִּי לְבַעְלִי וְקָרַת שְׁמִיהּ יִשְׁשָׁכָר: כד וְעַדִּיאַת עוֹד לֵאָה וִילִידַת בַּר שְׁתִּיתָאֵי לִיעֲקֹב: כה וַאֲמַרְתָּ
לֵאָה יְהִי יִי יִתִּיהּ לִי חוֹלֶק טָב הָדָא זְמַנָּא יְהִי מְדוּרִיָּה דְּבַעְלִי לְוֹתִי אֲרִי וִילִידִית לִיהּ שְׁתָּא בְּנִין וְקָרַת יִת שְׁמִיהּ
זְבֻלֹן: כו וְכֹתֵר כִּין יִלִּידַת בְּרִתָּא וְקָרַת יִת שְׁמָהּ דִּינָה: ז וַעֲלָא דְּיוֹכְרָנָה דְּרַחֵל קָדָם יִי וְקָבִיל צְלוֹתָהּ יִי וְיִהִב לָהּ
עַדִּוִי: ח וְעַדִּיאַת וִילִידַת בַּר וַאֲמַרְתָּ כְּנֵשׁ יִי יִת חֲסָדִי: ט וְקָרַת יִת שְׁמִיהּ יוֹסֵף לְמִימַר יוֹסֵף יִי לִי בַר אַחֲרָן: י וְהוּהּ

פירוש רש"י

(כא) שָׂכָר שְׂכָרְתִּיךָ. נָתַתִּי לְרַחֵל שְׂכָרָהּ: בַּלַּיְלָה הוּא. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא סִיעַ שְׂיֵצָא מִשָּׁם יִשְׁשָׁכָר: (כב) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶל לֵאָה. שְׁהִיתָה מִתְּאוּהּ וּמִחֲזוּת לְהַרְבוֹת שְׂבָטִים: (כג) זָבַד טוֹב. כְּתַרְגוּמוֹ: יִזְבֻּלְנִי. לְשׁוֹן 'בֵּית זָבֵל' (מלכים ז: ג), הִרְבִּירִירִי אֶה בְּלַעֲזוֹ, בֵּית מְדוּר; מַעֲתָה לֹא תֵהָא עֵקֶר דִּירְתוֹ אֶלָּא עֲמִי, שֵׁשׁ לִי בָנִים כְּנָגֵד כָּל נָשִׁיו: (כו) דִּינָה. פָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ: שְׁדָנָה לֵאָה דִּין בְּעֶצְמָה – אִם זֶה זָכָר לֹא תֵהָא רַחֵל אַחֲוִיתִי כְּאַחַת הַשְּׂפָחוֹת! וְהַתְּפַלְלָה עָלָיו וְנִהְפֵּךְ לְנִקְבָּהּ:

סדר כח (א) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל. זָכָר לָהּ שְׁמִסְרָהּ סִימְנִיָּה לְאַחֲוִתָּהּ; וְשְׁהִיתָה מִצָּרָה שְׁמָא תַעֲלָה בְּגוּרָלוֹ שֶׁל עֶשָׂר, שְׁמָא יִגְרָשְׁנָה יַעֲקֹב לְפִי שְׂאִין לָהּ בָּנִים; וְאַף עֶשָׂר הָרָשָׁע כֶּךָ עָלָה בְּלָבוֹ

מפתח סדרי התנ"ך

התפילות בראשי הסדרים: בשני ראשי סדרים, העוסקים בחמלת ה' על הסובלים, מופיע מטבע לשון אחד: וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־אֲצִלְנוֹ: וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־רַחֵל, ובראש סדר ו' בבראשית: וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־נָח.

ראוי להשוות בין שתי הזכירות: רש"י בראש סדר ו' כותב: וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים. זֶה הַשֵּׁם מַדַּת הַדִּין הוּא, וְנִהְפָּכָה לְמַדַּת רַחֲמִים עַל יְדֵי תַפְלַת הַצַּדִּיקִים. ברחל נאמר: וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־רַחֵל וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶלִּיהּ אֱלֹהִים, ואילו בנח נאמר: וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֶת כָּל־הַחַיָּה וְאֶת־כָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתְּבָה. נח זכה להיזכר רק בצירוף החיה והבהמה שהיו אִתּוֹ. וכן אנשי נינוה, כמו שמפורש בפסוק האחרון שבינונה וְאִנִּי לֹא אָחוּס עַל נִינוּהָ הָעִיר הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יֵשׁ בָּהּ הָרְבָּה מִשְׁתִּים עֲשָׂרָה רַבּוֹ אָדָם אֲשֶׁר לֹא יָדַע בֵּין יָמֵינוּ לְשִׁמְאָלוֹ וּבִהְמָה רַבָּה. רחל זוכה לישועה בזכות תפילתה – וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶלִּיהּ אֱלֹהִים. ולפי רש"י בפסוק כו גם בזכות תפילת לאה עליה. ויתכן שזו נקודת קשר נוספת בין סדר זה והפטרות בתפילת חנה שנאמר עליה: וַיִּזְכֹּר ה'. גם חנה זכתה להיזכר ולהיפקד לאחר שהתפללה בעצמה ואדם נוסף התפלל עליה, אחרי תפילת עלי: וְאַלְהֵי יִשְׂרָאֵל יִתֵּן אֶת־שְׁלֹתָךְ אֲשֶׁר שְׁאַלְתָּ מֵעַמּוֹ. [הפטרות הסדר בשמואל סדר א' פסוקים יא–כז]

וכפי שכתבנו בראש סדר כא, פסוקים שבראשי סדרים נבחרו כפסוקי מפתח בתפילותינו. וכך שניים מפסוקי זיכרונות שבמוסף של ראש השנה, הם ראשי סדרים. ראש סדר ו' בבראשית: וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֶת כָּל־הַחַיָּה וְאֶת־כָּל־הַבְּהֵמָה וְגו'. וראש סדר ט' ביחזקאל: וְזָכַרְתִּי אֲנִי אֶת־בְּרִיתִי אוֹתָךְ בֵּימֵי נְעוּרֶיךָ וְהִקְמוּתִי לָךְ בְּרִית עוֹלָם.

כח

כָּאֲשֶׁר יִלְדָה רַחֵל אֶת־יוֹסֵף וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לֶכֶן שְׁלַחֲנִי וְאֶלְכָה וַיֵּצֵא

הָ אֶל־מְקוֹמִי וּלְאֶרֶצִי: תָּנָה אֶת־נָשִׁי וְאֶת־יִלְדֵי אֲשֶׁר עֲבַדְתִּי אֹתָךְ בְּהֵן

וְאֶלְכָה כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־עֲבַדְתִּי אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיךָ: וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֶכֶן

חמישי

ז אִם־נָא מִצָּאִיתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ נַחֲשֵׁתִי וַיְבָרַכְנִי יְהוָה בְּגִלְגָלְךָ: וַיֹּאמֶר נָקְבָה

ח שְׁכָרְךָ עָלַי וְאַתָּנָה: וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיךָ וְאֵת

ט אֲשֶׁר־הָיָה מִקְנֶךָ אֵתִי: כִּי מָעֻט־אֲשֶׁר־הָיָה לְךָ לִפְנֵי וַיִּפְרֹץ לְרֹב וַיְבָרַךְ

י יְהוָה אֹתְךָ לְרִגְלִי וְעַתָּה מָתִי אַעֲשֶׂה גַם־אֲנֹכִי לְבֵיתִי: וַיֹּאמֶר מָה אֶתֶּן־לְךָ

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא־תִתֶּן־לִי מְאוֹמָה אִם־תַּעֲשֶׂה־לִּי הַדָּבָר הַזֶּה אָשׁוּבָה

יא אֶרְעָה צֹאנְךָ אֲשֶׁמֶר: אֶעֱבֹר בְּכָל־צֹאנְךָ הַיּוֹם הַסֵּר מִשָּׁם כָּל־שֶׂה | נָקַד

וּטְלוֹא וְכָל־שֶׂה־חֹם בַּכְּשָׁיִם וְטְלוֹא וְנָקַד בְּעֵזִים וְהָיָה שְׁכָרִי:

יב וְעַתָּה־בִּי צִדְקָתִי בְּיוֹם מָחָר כִּי־תָבוֹא עַל־שְׁכָרִי לִפְנֶיךָ כָּל אֲשֶׁר־אֵינְנִי

תרגום אונקלוס

כד ילדת רחל את יוסף ואמר יעקב ללכן שלחני ואהך לאתרי ולארעי: ה הב ית נשי וית בני דפלחית יתך בהון ואיזיל ארי את ידעת ית פולחני דפלחתך: ו ואמר ליה לכן אם כען אשפחית רחמין בעינך נסיתי וברכני יי בדילך: ז ואמר פריש אגרך עלי ואתי: ח ואמר ליה את ידעת ית דפלחתך וית דהון בעירך עמי: ט ארי זעיר דהון לך קדמי ותקיף לסגי וברך יי יתך בדילי וכען אמתי אעביד אף אנא לביתי: י ואמר מא אתין לך ואמר יעקב לא תתין לי מדעם אם תעביד לי פתגמא הדין אתוב ארעי ענך אטר: יא אעבר בכל ענך יומא דין אעדי מתמן כל אמר נמור ורקוע וכל אמר שחום באמריא ונמור ורקוע בעזיא ויהי אגרי: יב ותסהיד עלי זכותי ביום מחר ארי תיעול על אגרי קדמך כל דליתוהי

פירוש רש"י

ביתי; עכשו אין עושין לצרכי אלא בני, וצריך אני להיות עושה גם אני עמהם לסמכן, והו' גם: (יא נקד. מנמר בחברבורות דקות כמו נקדות, פוינטור"א בלעז: וטלוא. לשון טלאי, חברבורות רחבות: חום. שחום, דומה לאדם, ר"ש בלעז, לשון משנה: 'שחמתי ונמצאת לבנה' - לענין התבואה: והיה שכרי. אותן שיוולדו מכאן ולהבא נקדים וטלואים בעזים ושחומים בכשבים, יהיו שלי. ואותן שישנן עכשו - הפרש מהם והפקידם ביד בןך, שלא תאמר לי על הנוולדים מעתה: 'אלו היו שם מתחלה'. ועוד, שלא תאמר לי: 'על ידי הזכרים שהן נקדים וטלואים - תלדנה הנקבות דגמתן מכאן ואילך': (יב) וענתה בי וגו'. אם תחשדני שאני נוטל משלך כלום - תענה 'בי צדקתי', 'כי תבוא' צדקתי ותעיד 'על שכרי לפניך', שלא תמצא בעדרי כי אם נקדים וטלואים; וכל שתמצא בהן שאינו נקד או טלוא או חום, בידוע שגנבתיו לך ובגנבה הוא שרוי אצלי:

מפתח סדרי התנך

ערכים בראשי הסדרים:

אמר רבי יונתן שלשה מפתחות בידו של הקדוש ברוך הוא, ואין בריה שולטת עליהן לא מלאך ולא שרף. ואלו הן: מפתח של תחית המתים, ומפתח של עקרות, ומפתח של גשמים. מפתח של תחית המתים מניין? שנאמר (יחזקאל כב:ז): 'וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם. מפתח של עקרות, שנאמר (ראש הסדר כא): 'ויזכר אלהים את־רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את־רחמה: ומפתח של גשמים, שנאמר (דברים כב:יב): 'יפתח ה' לך את אוצרו הטוב. (מדרש דברים רבה ז:ו).

כח יג נָקַד וּטְלֹא בְּעֵזִים וְחוּם בְּכַשְׂבִּים גָּנוּב הוּא אֲתִי: וַיֹּאמֶר לָבֵן הֵן לֹי יְהִי וַיֵּצֵא
יד כְּדַבְּרָהּ: וַיִּסֶּר בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־הַתִּישִׁים הָעֶקְדִים וְהַטְּלָאִים וְאֵת
טו כָּל־הָעֵזִים הַנֶּקְדוֹת וְהַטְּלָאֹת כָּל אֲשֶׁר־לָבֵן בּוֹ וְכָל־חוּם בְּכַשְׂבִּים וַיִּתֵּן
טז בְּיַד־בְּנָיו: וַיֵּשֶׁם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בֵּינוֹ וּבֵין יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹב רָעָה אֶת־צֹאן
טז לָבֵן הַנּוֹתָרֹת: וַיִּקַּח־לוֹ יַעֲקֹב מִקָּל לִבְנָה לַח וְלוֹז וְעֶרְמוֹן וַיַּפְצֵל בָּהֶן
יז פְּצָלוֹת לִבְנוֹת מַחֲשֵׁף הַלָּבֵן אֲשֶׁר עַל־הַמִּקְלוֹת: וַיֵּצֵג אֶת־הַמִּקְלוֹת אֲשֶׁר
יח פָּצַל בְּרֹהֲטִים בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר תִּבְאֵן הַצֹּאן לַשְּׂתוֹת לִנְכַח הַצֹּאן
יח וַיַּחֲמֶנָה בִּבְאֵן לַשְּׂתוֹת: וַיַּחֲמוּ הַצֹּאן אֶל־הַמִּקְלוֹת וַתִּלְחַץ הַצֹּאן עֶקְדִים
יט נֶקְדִים וּטְלָאִים: וְהַכַּשְׂבִּים הִפְרִיד יַעֲקֹב וַיִּתֵּן פָּנֵי הַצֹּאן אֶל־עֶקֶד
וכל־חוּם בְּצֹאן לָבֵן וַיֵּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לִבְדּוֹ וְלֹא שָׂתָם עַל־צֹאן לָבֵן:
כ והָיָה בְּכָל־יַחֲם הַצֹּאן הַמִּקְשָׁרוֹת וְשֵׁם יַעֲקֹב אֶת־הַמִּקְלוֹת לְעֵינֵי הַצֹּאן
כא בְּרֹהֲטִים לִיַּחֲמֶנָה בַּמִּקְלוֹת: וּבַהֲעֲטִיף הַצֹּאן לֹא יֵשִׁים וְהָיָה הָעֵטָפִים

תרגום אונקלוס

נמור ורקוע בעזים ושחום באמריא גנובא הוא עמי: יג ואמר לבן ברם לוי יהי כפתגמך: יד ואעדי ביומא ההוא
ית תישיא רגוליא ורקועיא וית כל עזיא נמורתא ורקועתא כל דחור ביה וכל דשחום באמריא ויהב ביד בנוהי:
טו ושוי מהלך תלתא יומין בינוהי ובין יעקב ויעקב רעי ית ענא דלכן דאשתארא: טז ונסיב ליה יעקב חטרין
דלכן רטיבין ודלוז ודדלוב וקליף בהון קלפין חורין קלופ חור דעל חטריא: יז ודעיץ ית חטריא דקליף ברטיא
אתר בית שקיא דמיא אתר דאתין ענא למשתי לקבלהון דענא ומתיחמן במתיהון למשתי: יח ואתיחמא ענא
בחטריא וילידן ענא רגולין נמורין ורקועין: יט ואמריא אפריש יעקב ויהב בריש ענא כל דרגול וכל דשחום
בענא דלכן ושוי ליה עדרין בלחודוהי ולא עריבנון עם ענא דלכן: כ והוי בכל עדן דמתיחמן ענא מבפרתא
ומשוי יעקב ית חטריא לעיני ענא ברטיא ליחמותהון בחטריא: כא ובלקישות ענא לא משוי והון לקישיא

פירוש רש"י

(יג) הן. לשון הין, קבלת דברים: לו יהי כדברה. הלואי שתחפץ בכך: (יד) ויסר. לבן 'ביום ההוא': את התישים. עזים זכרים: כל אשר לבן בו. כל אשר היתה בו חכרבורית לבנה: ויתן. לבן 'ביד בניו': (טו) הנותרת. הרעועות שבהן, החולות והעקרות שאינן אלא שירים, אותן מסר לו: (טז) מקל לבנה. עץ הוא ושמו לבנה, כמה דתימא 'תחת אלון ולבנה' (תרי עשר, הושע, א:גב), ואומר אני הוא שקורין טרינבל"א בלעז שהוא לבן: לח. כשהוא רטב: ולוז. ועוד לקח מקל לוז, עץ שגדלין בו אגוזים דקים, קולדרי בלעז: וערמון. קשטנייר בלעז: פצלות. קלופים, קלופים, שהיה עושהו מנמר: מחשף הלכן. גלוי לבן של מקל, כשהיה קולפו היה נראה ונגלה לבן שלו במקום הקלופ: (יז) ויצג. תרגומו 'ודעיץ', לשון תחיבה ונעיצה הוא בלשון ארמי; והרבה יש בתלמוד 'דצה' ושלפה', 'דץ ביה מדי'; 'דצה' כמו 'דעצה', אלא שמקצר את לשונו: ברהטים. במרוצות המים, בברכות העשויות בארץ להשקות שם הצאן: אשר תבאן וגו'. ברהטים 'אשר תבאן הצאן לשתות' – שם הציג המקלות 'לנכח הצאן': ויחמנה. הבהמה

כח כב לְלֶכֶן וְהַקְשִׁירִים לִיעֶקֶב: וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ מְאֹד מְאֹד וַיְהִי־לוֹ צֹאן רְבֹתַי וַיִּצְא כֹג וּשְׂפָחוֹת וְעֶבְדִּים וּגְמָלִים וְחֻמְרִים: וַיִּשְׁמַע אֶת־דְּבָרֵי בְנֵי־לֶכֶן לֵאמֹר לָקַח יַעֲקֹב אֶת כָּל־אֲשֶׁר לְאֲבִינוֹ וּמֵאֲשֶׁר לְאֲבִינוֹ עָשָׂה אֶת כָּל־הַכְּבֹד כֹּט כד, א הִזָּה: וַיֵּרָא יַעֲקֹב אֶת־פָּנָיו לֶכֶן וַהֲנֵה אֵינָנו עִמּוֹ כְּתִמּוֹל שְׁלֹשׁוֹם: וַיֹּאמֶר ב יְהוָה אֱלֹהֵי־יַעֲקֹב שׁוּב אֶל־אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וּלְמוֹלְדֹתְךָ וְאֶהְיֶה עִמָּךְ: וַיִּשְׁלַח ג יַעֲקֹב וַיִּקְרָא לְרַחֵל וּלְלֵאָה הַשְׂדָּה אֶל־צֹאנָו: וַיֹּאמֶר לָהֶן רֵאָה אֲנִכִּי אֶת־פָּנָיו אֲבִיכֶן כִּי־אֵינָנו אֵלַי כְּתִמּוֹל שְׁלֹשׁוֹם וְאֵלֹהֵי אֲבִי הִנֵּה עִמָּדִי: ד, ה וַתִּתְּנָה יָדַעְתָּן כִּי בְכָל־כֹּחִי עֲבַדְתִּי אֶת־אֲבִיכֶן: וְאֲבִיכֶן הִתֵּל בִּי וַהֲחִלָּף ו אֶת־מִשְׁכַּרְתִּי עֲשֵׂרֶת מְנִים וְלֹא־נָתַנוּ אֱלֹהִים לְהִרְעַע עִמָּדִי: אִם־כֹּה יֹאמֶר נִקְדִּים יִהְיֶה שְׂכָרְךָ וַיִּלְדּוּ כָל־הַצֹּאן נִקְדִּים וְאִם־כֹּה יֹאמֶר עֲקָדִים יִהְיֶה שְׂכָרְךָ וַיִּלְדּוּ כָל־הַצֹּאן עֲקָדִים: וַיִּצֹל אֱלֹהִים אֶת־מִקְנֵה אֲבִיכֶם וַיִּתֵּן־לִי: ח וַיְהִי בַעַת יַחַם הַצֹּאן וְאִשָּׁא עֵינֵי וְאָרָא בַּחֲלוֹם וַהֲנֵה הָעֵתִידִים הָעֲלִים ט עַל־הַצֹּאן עֲקָדִים נִקְדִּים וּבְרָדִים: וַיֹּאמֶר אֵלַי מֵלֶאֱלֹהִים בַּחֲלוֹם

תרגום אונקלוס

לְלֶכֶן וּבְכִירֵיָא לִיעֶקֶב: כֹּב וְתַקִּיף גְּבִרָא לְחֵדָא לְחֵדָא וְהוּוּ לִיה עֲאן סְגִיָאן וְאִמְהָן וְעֶבְדִּין וּגְמָלִין וְחֻמְרִין: כֹּג וּשְׂמַע יֵת פְּתַגְמֵי בְנֵי לֶכֶן דְּאִמְרִין נְסִיב יַעֲקֹב יֵת כָּל דְּלֵאבֹנָא וּמִדְּלֵאבֹנָא קָנָא יֵת כָּל נְכְסֵיָא הָאֲלִין: כד וְחִזָּא יַעֲקֹב יֵת סִבְר אִפִּי לֶכֶן וְהָא לִיתְנֹון עֲמִיה כְּמִאֲתַמְלִי וּמִדְּקִמֹּהִי: א וְאָמַר יִי לִיעֶקֶב תּוֹב לְאֶרֶע אֲבִהֶתְךָ וּלְיִלְדוּתְךָ וַיְהִי מִימְרֵי בְּסַעְדָּךְ: ב וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב וַיִּקְרָא לְרַחֵל וּלְלֵאָה לְחַקֵּלָא לִוְת עֲנִיה: ג וְאָמַר לָהֶן חֲזִי אָנָּא יֵת סִבְר אִפִּי אֲבוּכֹון אֲרִי לִיתְנֹון עֲמִי כְּמִאֲתַמְלִי וּמִדְּקִמֹּהִי וְאֵלֹהִיהָ דִּאֲבָא הוּוּ בְּסַעְדִּי: ד וְאִתִּין יִדְעִיתִין אֲרִי בְּכָל חִילִי פְּלַחִית יֵת אֲבוּכֹון: ה וְאֲבוּכֹון שְׁקֵר בִּי וְאִשְׁנֵי יֵת אֲגִרִי עֶסֶר זְמָנִין וְלֹא שְׁבָקִיה יִי לְאֲבָאָשָׁא עֲמִי: ו אִם כְּדִין הוּוּ אִמְר נְמוּרִין יְהִי אֲגִרָךְ וַיִּלְדִּין כָּל עֲנָא נְמוּרִין וְאִם כְּדִין הוּוּ אִמְר רְגוּלִין יְהִי אֲגִרָךְ וַיִּלְדִּין כָּל עֲנָא רְגוּלִין: ז וְאִפְרִישׁ יִי מִן כְּעִירָא דְּאֲבוּכֹון וַיְהִי לִי ח וְהוּוּ כְּעִדָּן דִּאֲתִיחָמָא עֲנָא וְזַקְפִּית עֵינֵי וְחִזִּית בַּחֲלֵמָא וְהָא תִּישָׂא דְּסַלְקִין עַל עֲנָא רְגוּלִין נְמוּרִין וּפְצִיחִין: ט וְאָמַר לִי מֵלֶאֱבָא דִּי בַּחֲלֵמָא

פירוש רש"י

(כב) צֹאן רְבֹתַי. פְּרוֹת וְרְבֹת מִשְׁאֵר צֹאן: וּשְׂפָחוֹת וְעֶבְדִּים. מוֹכֵר צֹאנֹו בְּדָמִים יְקָרִים וְלוֹקַח לוֹ כָּל אֵלֶּה: (כג) עָשָׂה. כָּנַס, כְּמוֹ 'וַיַּעַשׂ חֵיל וַיִּדָּ אֶת עֲמָלָק' (שְׁמוּאֵל ח:כו):

סדר כט (א) שׁוּב אֶל אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ. וְשֵׁם אֵהְיֶה עִמָּךְ, אֲבָל בְּעוֹדָךְ מִחֲבֵר לְטִמָּא, אִי אֲפָשָׁר לְהִשְׁרֹת שְׂכִינָתִי עִלְיָךְ: (ב) וַיִּקְרָא לְרַחֵל וּלְלֵאָה. לְרַחֵל תַּחֲלָה וְאַחֵר כֶּךָ לְלֵאָה, שְׁהִיא הִיתָה עֲקָרַת הַבֵּית, שֶׁבְּשִׁבְלָה נִזְדוּג יַעֲקֹב עִם לֶכֶן; וְאִף בְּנִיָּה שֶׁל לֵאָה מוֹדִים בְּדָבָר, שֶׁהָרִי בָּעַז וּבֵית דִּינוֹ

מִשְׁכָּב יְהוּדָה אוֹמְרִים: 'כִּרְחֵל וּכְלֵאָה אֲשֶׁר בָּנוּ שְׁתֵּיהֶם וְגו' (רות פסוק עד) – הַקְדִּימוּ רַחֵל לְלֵאָה: (ה) עֲשֵׂרֶת מְנִים. אֵין 'מְנִים' פָּחוֹת מִעֲשָׂרָה: מְנִים. לְשׁוֹן סְכוּם, כָּלֵל הַחֲשֻׁבוֹן, וְהֵן עֲשִׂירִיּוֹת; לְמַדְנוּ, שֶׁהֲחִלִּף תִּנְאוֹ מֵאָה פְּעָמִים: (ז) וַהֲנֵה הָעֵתִידִים. אִף עַל פִּי שֶׁהַבְּדִילִם לֶכֶן כָּלֵם שְׁלֹא יִתְעַבְרוּ הַצֹּאן דְּגִמְתָּן, הָיוּ הַמִּלְאָכִים מְבִיאִין אוֹתָן מֵעֵדֶר הַמָּסוּר בֵּיד בְּנֵי לֶכֶן לְעֵדֶר שְׂבִיד יַעֲקֹב: וּבְרָדִים. כְּתַרְגוּמוֹ 'וּפְצִיחִין', פִּישִׁי"ד בְּלַעַז – חוֹט שֶׁל לֶכֶן מְקִיף אֶת גּוֹפּוֹ סָבִיב, וְחִבְרָבוּרִית שְׁלוֹ פְּתוּחָה וּמִפְּלֶשֶׁת מִזֵּן אֶל זֵן, וְאֵין לִי לְהִבִּיא עַד מִן הַמִּקְרָא:

מפתח סדרי התנ"ך

בראש הסדר מצווה ה' את יעקב לחזור לארץ ישראל שׁוּב אֶל־אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וּלְמוֹלְדֹתְךָ ומבטיחו וְאֶהְיֶה עִמָּךְ: וְעַדִּין יַעֲקֹב יֹרָא – וַיֵּרָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיִּצְרָ לוֹ (לְקַמֵּץ לֵה:). ובמדרש בראשית רבה (עו:ב) אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי סִימוֹן כֶּךָ אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: שׁוּב אֶל־אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וּלְמוֹלְדֹתְךָ. תֹּאמַר עַד כָּאן הָיוּ הַתְּנָאִים 'וּשְׁמִרְנִי בְּדֶרֶךְ הַזֶּה' (לַעֲלֵל כּוֹיָא) וְלֹא יוֹתֵר? אָמַר רַבִּי יוֹדֵן אָמַר לוֹ הַמְּקוֹם: שׁוּב אֶל־אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ! אִף עַל פִּי כֵן וַיֵּרָא יַעֲקֹב מְאֹד, אֲלֵא מִכָּאן שְׁאִין הִבְטָחָה לְצַדִּיק בְּעוֹלָם הַזֶּה. וכשם שִׁיעָקֵב חוֹזֵר מֵאֶרֶץ אוֹיֵב לֵאחֵר שִׁיעָבֹוד אֲרוּךְ, כֵּךְ גַּם בְּנֵי יַחֲזִירוּ מִגְלוֹתָם, וּבִהֲפֻטָּה הַסֵּדֶר מִירְמִיָּה (יז:ב) וְאִתָּה אֶל־תִּירָא עֲבָדִי יַעֲקֹב... כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעֶךָ מִכָּל חָלוֹץ וְאֶת־זֶרְעֶךָ מֵאֶרֶץ שְׂבִיָּם וְשָׁב יַעֲקֹב וְשָׁקֵט וְשָׁנָן וְאֵין מִחֲרִיד. פסוק זה בִּירְמִיָּה, בְּמוֹפְעוֹ הַשְּׁנִי, נִקְבַּע לְרֹאשׁ סֵדֶר כּוֹ (בְּסִפְרֵי יִרְמִיָּה).

כט

י יַעֲקֹב וַאֲמַר הַנָּנִי: וַיֹּאמֶר שָׂא-נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה כָּל-הָעֵתִידִים הָעֹלָמִים
עַל-הַצֹּאֵן עֹקְדִים נִקְדִּים וּבְרָדִים כִּי רָאִיתִי אֶת כָּל-אֲשֶׁר לְבָן עָשָׂה לָךְ:
יא אֲנֹכִי הָאֵל בֵּית-אֵל אֲשֶׁר מְשַׁחֵת שָׁם מִצְבָּה אֲשֶׁר נִדְרַת לִי שָׁם נָדָר עָתָה
יב קוֹם צֵא מִן-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְשׁוּב אֶל-אָרֶץ מוֹלְדְּתְךָ: וּתְעַן רַחֵל וְלֵאמֹר
יג וַתֹּאמְרָנָה לוֹ הַעוֹד לָנוּ חֶלֶק וְנַחֲלָה בְּבֵית אָבִינוּ: הֲלוֹא נִכְרִיּוֹת נָחַשׁ בָּנוּ
יד לוֹ כִּי מִכְרָנוּ וַיֹּאכַל גַּם-אֹכֹל אֶת-כִּסְפָּנוּ: כִּי כָל-הָעֵשָׂר אֲשֶׁר הֵצִיל
אֱלֹהִים מֵאֲבִינוּ לָנוּ הוּא וּלְבָנֵינוּ וְעָתָה כָּל-אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים אֵלֶיךָ
טו, טז עֲשֵׂה: וַיִּקֶּם יַעֲקֹב וַיֵּשֶׂא אֶת-בָּנָיו וְאֶת-נָשָׁיו עַל-הַגְּמָלִים: וַיִּנְהַג
אֶת-כָּל-מִקְנֵהוּ וְאֶת-כָּל-רֶכְשׁוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ מִקְנֵה קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּפָדֶן
יז אָרֶם לָבוֹא אֶל-יִצְחָק אָבִיו אֶרֶצָה כְּנָעַן: וּלְבָן הֵלֵךְ לַגִּזּוֹ אֶת-צֹאֲנוֹ וְתַגְנֹב
יח רַחֵל אֶת-הַתְּרָפִים אֲשֶׁר לְאֵבִיהָ: וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת-לֵב לְבָן הָאֲרָמִי
יט עַל-בְּלִי הַגִּיד לוֹ כִּי בָרַח הוּא: וַיִּבְרַח הוּא וְכָל-אֲשֶׁר-לוֹ וַיִּקֶּם וַיַּעֲבֹר
כ אֶת-הַנָּהָר וַיֵּשֶׂם אֶת-פָּנָיו הָרַגְלָעֵד: וַיַּגֵּד לְלָבָן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח
כא יַעֲקֹב: וַיִּקַּח אֶת-אָחִיו עִמּוֹ וַיִּרְדֹּף אַחֲרָיו דֶּרֶךְ שִׁבְעַת יָמִים וַיִּדְבֹּק אֹתוֹ

תרגום אונקלוס

יעקב ואמר הנהנני: ויאמר שאנא עיניך וראה כל-העתידים העולם
ית כל דלבן עבד לך: יא אנא אלהא דאתגלית עילך בבית אל דמשחתא תמן קמא דקיימתא קדמי תמן קים כען
קום פוק מן ארעא דא ושוב לארע ילדותך: יב ואתיבת רחל ולאחא ואמר ליה העוד לנא חולק ואחסנא בבית
אבונא: יג הלא נוכראן אתחשבנא ליה ארי זבננא ואכל אף מיכל ית כספנא: יד ארי כל עותרא דאפריש יי
מאבונא דילנא הוא ודבננא וכען כל דאמר יי לך עבד: טו וקם יעקב ונטל ית בנוהי וית נשוהי על גמליא:
טז ודבר ית כל גיתוהי וית כל קניניה דקנא גיתוהי וקניניה דקנא בפדן ארם למיתי לות יצחק אבוי לארעא
דכנען: יז ולבן אזל למגז ית עניה ונסיבת רחל ית צלמניא דלאבויא: יח וכסי יעקב מן לבן ארמא על דלא חוי
ליה ארי אזיל הוא: יט ואזל הוא וכל דליה וקם ועבר ית פרת ושוי ית אפוהי לטורא דגלעד: כ ואתחוא ללבן
ביומא תליתאה ארי אזל יעקב: כא ודבר ית אחוהי עמיה ורדף בתרוהי מהלך שבועא יומין ואדביק יתיה

פירוש רש"י

(יא) האל בית אל. כמו: אל בית אל, הה"א יתרה, ודרך מקראות לדרבן, כמו: 'כי אתם באים אל הארץ כנען' (במדבר לא:ב): משחת שם. לשון רבוי וגדלה כנמשח למלכות, כך 'ויצק שמן על ראשה' (לעיל כו:ט) – להיות משוחה למזבח: אשר נדרת לי. וצריך אתה לשלמו, שאמרת: 'יהיה בית אלהים' (שם יג) – שתקריב שם קרפנות: (יב) העוד לנו. למה נעכב על ירך מלשוב? כלום אנו מיחלות לירש מנכסי אבינו כלום בין הזכרים? (יג) הלא נכריות נחשבנו לו. אפלו בשעה שדרך בני אדם לתת נדוניא לבנותיו בשעת נשואין, נהג עמנו כנכריות, 'כי מכרנו' לך בשכר הפעלה: את כספנו. שעכב דמי שכר פעלתך: (יד) כי כל העשר. 'כי' זה משמש בלשון 'אלא', כלומר, משל אבינו אין לנו כלום, אלא מה שהציל הקדוש ברוך הוא מאבינו – שלנו הוא: הציל. לשון הפריש; וכן כל

לשון 'הצלה' שבמקרא – לשון הפרשה, שמפרישו מן הרעה ומן האויב: (טו) את בני ואת נשיו. הקדים זכרים לנקבות, ועשו הקדים נקבות לזכרים, שנאמר 'ויקח עשו את נשיו ואת בניו וגו' (לקמן לב:ז): (טז) מקנה קנינו. מה שקנה מצאנו: עבדים ושפחות וגמלים וחמורים: (יז) לגזו את צאנו. שנתן ביד בניו דרך שלשת ימים בינו ובין יעקב: ותגנב רחל את התרפים. להפריש את אביה מעבודה זרה נתפונה: (כ) ביום השלישי. שהרי דרך שלשת ימים היה ביניהם: (כא) את אחיו. קרוביו: דרך שבעת ימים. כל אותן שלשת ימים שהלך המגיד להגיד ללבן הלך יעקב לדרכו; נמצא יעקב רחוק מלבן ששה ימים, ובשביעי השיגו לבן; למדנו, שכל מה שהלך יעקב בשבעה ימים הלך לבן ביום אחד, שנאמר 'וירדף אחרי דרך שבעת ימים', ולא נאמר 'וירדף אחרי שבעת ימים':

כט כָּט בְּהָר הַגִּלְעָד: וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-לֶבֶן הָאֲרָמִי בַחֲלֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ וַיֵּצֵא
כז הַשָּׁמֶר לָךְ פֶּן-תִּדְבֹּר עִם-יַעֲקֹב מְטוֹב עַד-רָע: וַיִּשָּׁג לֶבֶן אֶת-יַעֲקֹב
כז וַיַּעֲקֹב תִּקַּע אֶת-אָהֳלוֹ בְּהָר וּלְבָן תִּקַּע אֶת-אָחִיו בְּהָר הַגִּלְעָד: וַיֹּאמֶר
לְבָן לַיַּעֲקֹב מָה עָשִׂיתָ וַתִּגְנֹב אֶת-לִבִּי וַתִּנְהַג אֶת-בְּנֹתַי כְּשִׁבּוֹת חָרָב:
כח לָמָּה נִחַבְתָּ לְבָרִיךָ וַתִּגְנֹב אֹתִי וְלֹא-הִגַּדְתָּ לִּי וְאַשְׁלַחְךָ בְּשִׁמְחָה
כז וּבְשָׂרִים בְּתֹף וּבְכִנּוּר: וְלֹא נִטְשָׁתָנִי לְנִשְׁק לְבָנִי וּלְבִנְתִּי עִתָּה הַסִּפְלָת
כז עָשׂוֹ: יֵשׁ-לְאֵל יָדַי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע וְאֱלֹהֵי אֲבִיכֶם אָמֵשׁ | אָמַר אֵלַי
כח לֵאמֹר הַשָּׁמֶר לָךְ מִדְּבַר עִם-יַעֲקֹב מְטוֹב עַד-רָע: וְעִתָּה הַלֵּךְ הַלֵּכְתָּ
כט כִּי-נִכְסְף נִכְסַפְתָּה לְבֵית אָבִיךָ לָמָּה גִּנַּבְתָּ אֶת-אֱלֹהֵי: וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר
ל לְלֶבֶן כִּי יֵרָאֵתִי כִּי אֲמַרְתִּי פֶּן-תִּגְזַל אֶת-בְּנוֹתַי מֵעַמִּי: עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא
אֶת-אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחִיָּה נֶגֶד אֲחִינוּ הַכָּר-לָךְ מָה עָמְדִי וְקַח-לָךְ וְלֹא-יָדַע
לא יַעֲקֹב כִּי רָחֵל גִּנְבָתָם: וַיָּבֹא לֶבֶן בְּאֶהֱל־יַעֲקֹב | וּבְאֶהֱל לָאָה וּבְאֶהֱל שְׁתֵּי
לב הָאִמָּהוֹת וְלֹא מָצָא וַיֵּצֵא מֵאֶהֱל לָאָה וַיָּבֹא בְּאֶהֱל רָחֵל: וְרָחֵל לִקְחָה
אֶת-הַתְּרָפִים וַתִּשְׁמַם בְּכָר הַגָּמֶל וַתֵּשֶׁב עֲלֵיהֶם וַיִּמְשָׁשׁ לֶבֶן
לג אֶת-כָּל-הָאֶהֱל וְלֹא מָצָא: וַתֹּאמֶר אֶל-אֲבִיהָ אֶל-יִחֹר בְּעֵינַי אֲדֹנִי כִּי לֹא
אוֹכֵל לְקוֹם מִפְּנֵיךָ כִּי-יֵדְרֹךְ נָשִׁים לִי וַיַּחֲפֹשׂ וְלֹא מָצָא אֶת-הַתְּרָפִים:

תרגום אונקלוס

בטורא דגלעד: כז ואתא מימר מן קדם יי לות לבן ארמא בחלמא דליליא ואמר ליה אסתמר לך דלמא תמליל עם
יעקב מטב עד ביש: כז ואדביק לבן ית יעקב ויעקב פרס ית משכניה בטורא ולבן אשרי ית אחוהי בטורא דגלעד:
כז ואמר לבן ליעקב מא עבדתא וכסיתא מני ודברת ית בנתי כשבית חרב: כה למא אסתמרתא למיזל וכסיתא מני
ולא חוית לי ושלחתך פון בחדא ובתשבחון בתופין ובכנרין: כז ולא שבקתני לנשקא לבני ולבנתי כען אסקלתא
למעבד: כז אית חילא בידי למעבד עמכון בישא ואלהא דאבוכון ברמשא אמר לי למימר אסתמר לך מלמלא עם
יעקב מטב עד ביש: כה וכען מיזל אזלתא ארי חמדא חמידתא לבית אבוך למא נסיבתא ית דחלת: כט ואתיב יעקב
ואמר ללבן ארי דחילית ארי אמרית דלמא תינוס ית בנתך מני: ל אתר דתשכח ית דחלתך לא יתקיים קדם אחנא
אשתמודע לך מא דעמי וסב לך ולא ידע יעקב ארי רחל נסיבתנן: לא ועאל לבן במשכנא דיעקב ובמשכנא דלאה
ובמשכנא דתרתי לחינתא ולא אשכח ונפק ממשכנא דלאה ועאל במשכנא דרחל: לב ורחל נסיבת ית צלמניא
ושויאתנן בעביטא דגמלא ויתיבת עליהון ומשיש לבן ית כל משכנא ולא אשכח: לג ואמרת לאבוהא
לא יתקף בעיני רבוני ארי לא אכול למקם מן קדמך ארי אורח נשין לי ובכלש ולא אשכח ית צלמניא:

פירוש רש"י

(כז) מטוב עד רע. כל טובתן של רשעים – רעה
היא אצל הצדיקים: (כז) כשביות חרב. כל חיל הבא
למלחמה קרוי 'חרב': (כה) ותגנב אתי. גנבת את
דעת: (כז) יש לאל ידי. יש כח וחיל בידי לעשות
עמכם רע. וכל 'אל' שהוא לשון קדש – על שם
עוזו ורב אונים הוא: (כה) נכספתה. חמדתה,
והרבה יש במקרא 'נכספה וגם כלתה נפשי' (תהלים
סדר יא פסוק קטו, מזמור פג שלנו פסוק ג) 'למעשה ידיך
תכסף' (איוב ג:ע): (כט) כי יראתי וגו'. השיבו על
ראשון – ראשון, שאמר לו 'ותנהג את בנותי וגו'
(לעיל פסוק כד): (ל) לא יחיה. ומאותה קללה

מתה רחל בדרך: מה עמדי. משלך: (לא) באהל
יעקב. הוא אהל רחל, שהיה יעקב תדיר אצלה;
וכן הוא אומר: 'בני רחל אשת יעקב' (לקמן מ:טו),
ובכלל לא נאמר 'אשת יעקב': ויבא באהל
רחל. כשיצא מאהל לאה חזר לו לאהל רחל,
קדם שיחפש באהל האמהות; וכל כך למה?
לפי שהיה מכיר בה שהיא משמשנית:
(לב) בכר הגמל. לשון כרים וכסתות, כתרגומו:
'בעביטא דגמלא', והיא מרדעת העשויה כמין כר.
ובערוכין שנינו 'הקיפופה בעביטין' (טו), והן
עביטי גמלים, בשט"ל בלעז:

כט

לד ויחר ליעקב וירב בלבן ויען יעקב ויאמר ללבן מה-פשעי מה חטאתי ויצא
 לה כי דלקת אחרי: כי-מששת את-כל-כלי מה-מצאת מכל כלי-ביתך
 לו שים זה נגד אחי ואחיד ויוכיחו בין שנינו: זה עשרים שנה אנכי עמך
 לו רחלך ועזרך לא שכלו ואילי צאנך לא אכלתי: טרפה לא-הבאתי אליך
 לה אנכי אחטנה מידי תבקשנה גנבתי יום וגנבתי לילה: הייתי ביום אכלני
 לט חרב וקרח בלילה ותדד שנותי מעיני: זה-לי עשרים שנה בביתך
 עבדתך ארבע-עשרה שנה בשתי בנותיך ושש שנים בצאנך ותחלף
 מ את-משכרתי עשרת מנים: לולי אלהי אבי אברהם ופחד יצחק
 היה לי כי עתה ריקם שלחתיני את-ענני ואת-יגיע כפי ראה אלהים
 מא ויוכח אמש: ויען לבן ויאמר אל-יעקב הפנות בנתי והפנים בלי והצאן
 צאני וכל אשר-אתה ראה לי הוא ולבנתי מה-אעשה לאלה היום או
 מב לבניהן אשר ילדו: ועתה לכה נכרתה ברית אני ואתה והיה לעד ביני
 מג, מד ובינך: ויקח יעקב אבן וירימה מצבה: ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים

שביעי

תרגום אונקלוס

לד ותקף ליעקב ונצא עם לבן ואתיב יעקב ואמר ללבן מא חובי מא סורחני ארי רדפתא בתרי: לה ארי
 משישתא ית כל מני מא אשכחא מכל מני ביתך שו הכא קדם אחי ואחך ויוכחון בין תרונא: לו דנן
 עסרין שנין אנא עמך רחלך ועזרך לא אתכילו ודכרי ענך לא אכלית: לו דתבירא לא איתיתי לך דהות שגיא
 ממנינא מני את בעי לה נטרית ביממא ונטרית בליליא: לה הויתי ביממא אכלני שרבא וגלידא נחת עלי בליליא
 ונדת שינתי מעיני: לט דנן לי עסרין שנין בביתך פלחתיך ארבע עסרי שנין בתרתין בנתך ושית שנין בענך
 ואשניתא ית אגרי עסר זמנין: מ אלו לא פון אלהיה דאבא אלהיה דאברהם ודדחיל ליה יצחק הוה בסעדי ארי כען ריקן
 שלחתיני ית עמלי וית ליאות ידי גלי קדם יי ואוכח ברמשא: מא ואתיב לבן ואמר ליעקב בנתא בנתי ובניא
 בני וענא עני וכל דאת חזי דילי הוא ולבנתי מא אעביד לאלין יומא דין או לבניהון דילידא: מב וכען איתא נגזר
 קיים אנא ואת ויהי לסהיד בינא ובינך: מג ונסיב יעקב אבנא וזקפה קמא: מד ואמר יעקב לאחיו לקטו אבנים

פירוש רש"י

(לד) דלקת. רדפת, כמו: 'על ההרים דלקנו' (איכה, קינה ד:יט) וכמו: 'מדלק אחרי פלשתים' (שמואל יא:יז): (לה) ויוכיחו. ויבררו עם מי הדין. אפרב"ר בלעז: (לו) לא שכלו. לא הפילו עבורם, כמו: 'רחם משפיל' (תרי עשר, הושע, ב:נד), 'תפלט פרתו ולא תשכל' (איוב ד:צז): ואילי צאנך. מכאן אמרו: איל בן יומו קרוי איל. שאם לא כן, מה שבו? אילים לא אכל, אבל פבשים אכל! אם כן, גזלן הוא! (לז) טרפה. על ידי ארי או זאב: אנכי אחטנה. לשון 'קלע באבן אל השערה ולא יחטא' (שופטים יג:כז), 'אני ובני שלמה חטאים' (מלכים א:כא) – חסרים; אנכי אחסרנה, אם חסרה לי, ש'מידי תבקשנה': [אנכי אחטנה. תרגומו דהות שגיא ממנינא] שהיתה נפרדת ומחסרת, כמו 'ולא נפקד ממנו איש' (במדבר כח:כה) תרגומו 'ולא שגא': גנבתי יום וגנבתי לילה. גנובת יום או גנובת לילה – הכל שלמתי: גנבתי. כמו: 'רפתי בגוים שרתי במדינות' (איכה, קינה א:א), 'מלאתי משפט'

כט

מה ויקחו אבנים ויעשו גל ויאכלו שם על-הגל: ויקרא-לו לכן יגר
 מו שהדותא ויעקב קרא לו גלעד: ויאמר לכן הגל הזה עד ביני ובינך
 מז היום על-כן קרא-שמו גלעד: והמצפה אשר אמר יצף יהיה ביני ובינך
 מח כי נסתר איש מרעהו: אם-תענה את-בנתי ואם-תקח נשים על-בנתי
 מט אין איש עמנו ראה אלהים עד ביני ובינך: ויאמר לכן ליעקב הנה |
 נ הגל הזה והנה המצבה אשר יריתי ביני ובינך: עד הגל הזה ועדה
 המצבה אם-אני לא-אעבר אליך את-הגל הזה ואם-אתה לא-תעבר
 נא אלי את-הגל הזה ואת-המצבה הזאת לרעה: אלהי אברהם ואלהי
 נחור ישפטו בינינו אלהי אביהם וישבע יעקב בפחד אביו יצחק:
 נב ויזבח יעקב זבח בחר ויקרא לאחיו לאכל-לחם ויאכלו לחם וילינו
 נג בחר: ויששם לכן בפקר וינשק לבניו ולבנותיו ויברך אתהם וילך
 נד וישב לכן למקמו: ויעקב הלך לדרכו ויפגעו-בו מלאכי אלהים:
 נה ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה ויקרא שם-המקום ההוא
 מחננים:

מפסיר

תרגום אונקלוס

ונסיבו אבנין ועבדו דגורא ואכלו תמן על דגורא: מה וקרא ליה לכן יגר שהדותא ויעקב קרא ליה גלעד:
 מו ואמר לכן דגורא הדין סהיד בינא ובינך יומא דין על פן קרא שמה גלעד: מו וסכותא דאמר ייסך מימרא דיי
 בינא ובינך ארי נתפסי גבר מחבריה: מה אם תעני ית בנתי ואם תסב נשין על בנתי לית אנש עמנא חזי מימרא דיי
 סהיד בינא ובינך: מט ואמר לכן ליעקב הא דגורא הדין והא קמתא דאקימית בינא ובינך: נ סהיד דגורא הדין
 וסהיד קמתא אם אנא לא אעבר לותך ית דגורא הדין ואם את לא תעבר לותי ית דגורא הדין וית קמתא הדין לבישו:
 נא אלהיה דאברהם ואלהיה דנחור דינון בינא אלהא דאבוהון וקנים יעקב בדרחיל ליה אבוהי יצחק: נב ונכס
 יעקב נכסתא בטורא וקרא לאחוהי למיכל לחמא ואכלו לחמא ובתו בטורא: נג ואקדים לכן בצפרא ונשיק לבנוהי
 ולבנותיה וברך יתהון ואזל ותב לכן לאתריה: נד ויעקב אזל לאורחיה וערעו ביה מלאכיא דיי: נה ואמר יעקב פד
 חזנון משרי מן קדם יי דא וקרא שמה דאתרא ההוא מחננים:

פירוש רש"י

(מה) יגר שהדותא. תרגומו של 'גלעד': גלעד. גל
 עד: (מז) והמצפה אשר אמר וגו'. והמצפה אשר
 בחר הגלעד, כמו שכתוב: 'ויעבר את מצפה
 גלעד' (שופטים ח: מז). ולמה נקראת שמה 'מצפה'?
 לפי שאמר כל אחד מהם לחברו: 'יצף ה' ביני
 ובינך' אם תעבר את חברי: כי נסתר. ולא נראה
 איש את רעהו: (מח) בנתי בנתי. שתי פעמים: אף
 בלחה וזלפה בנותיו היו מפלגש: אם תענה את
 בנתי. למנע מהן עונת תשמיש: (מט) יריתי. כמו
 'ירה בים' (שמות יא: כא), פזה שהוא יורה חנית:
 (נ) אם אני. הרי 'אם' משמש בלשון 'אשר',

מפתח סדרי התנך

את הקשר בין ראש סדר כט שוב אל-ארץ אבותיך ולמולדתך ואחיה עמך: והפטרות מירמיה (יז: ב) ואתה אל-תירא
 עבדי יעקב... כי הנני מושיעך מרחוק ואת-זרעך מארץ שבים ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחירי: פייט רבי ינאי -
 יראה ומורא ליראיך איין // כי ביראתך כל נגדך כאין (עמ' 183)
 נמתה לאיש מתיירא / מה תיתירא // איך גבר ירא / יירא מלא ירא
 ייראך בארצו / וגם חוץ לארצו // מלאכה חפצו / והשלמתה יעוצו
 יה תירגלתו / למולדתו להשיבו // לשאננו להשלינו / להשקיטו וללישבו

ג	יֹא (בתוך פרשה טו) וְעַמִּי תְלוּאִים לְמִשׁוּבָתִי וְאֶל־עַל יִקְרָאֻהוּ יַחַד לֹא יְרוּמָם: אֵיךְ אֶתְנֶנָּה אֶפְרַיִם אֲמַגְנֶנָּה יִשְׂרָאֵל אֵיךְ אֶתְנֶנָּה כְּאִדְמָה אֲשִׁימֶנָּה כְּצִבְאִים נִהַפֵּךְ עָלֵי לְפִי יַחַד נִכְמְרוּ נְחוּמִי: לֹא אַעֲשֶׂה חֲרוֹן אַפִּי לֹא אָשׁוּב לְשַׁחַת אֶפְרַיִם כִּי אֵל אֲנֹכִי וְלֹא־אִישׁ בְּקִרְבִּי קָדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בְּעִיר: אַחֲרֵי יְהוָה יֵלְכוּ כְּאִרְיָה יִשְׂאָג כִּי־הוּא יִשְׂאָג וַיַּחֲרִדוּ בָנִים מֵיָמָּה: יַחֲרִדוּ כְּצִפּוֹר מִמִּצְרַיִם וְכִינֹה מֵאֶרֶץ אֲשׁוּר וְהוֹשַׁבְתִּים עַל־בֵּיתֵיהֶם נֹאם־יְהוָה: סִבְבֵּנִי בְּכֹחַשׁ אֶפְרַיִם טו וּבְמִרְמָה בֵּית יִשְׂרָאֵל וַיַּהוּדָה עַד רֹד עִם־אֵל וְעַם־קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן: אֶפְרַיִם רָעָה רוּחַ וְרִדְף קָדִים כָּל־הַיּוֹם כָּזָב וְשׂוֹד יִרְבֶּה וּבְרִית עִם־אֲשׁוּר יִכְרְתוּ וְשִׁמְן לְמִצְרַיִם יוּבַל: וְרִיב לִיהוָה עִם־יְהוּדָה וּלְפָקֵד עַל־יַעֲקֹב כְּדֹרְכָיו כִּמְעַלְלָיו יִשְׁיב לוֹ: בְּבֶטֶן עָקֹב אֶת־אֲחִיו כ וּבִאֲוֹנוֹ שָׂרָה אֶת־אֱלֹהִים: וַיִּשָּׂר אֶל־מִלְאָךְ וַיִּכָּל בָּכָה וַיִּתְחַנֵּן־לוֹ כֹּא בֵּית־אֵל יִמְצְאוּנוּ וְשֵׁם יִדְבַּר עִמָּנוּ: וַיַּהוּדָה אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יְהוָה כֹּב זָכְרוּ: וְאַתָּה בְּאֱלֹהֶיךָ תָּשׁוּב חֶסֶד וּמִשְׁפָּט שֹׁמֵר וְקוֹה אֶל־אֱלֹהֶיךָ כֹּג, כֹּד תִּמְדִּד: כִּנְעַן בִּידּוֹ מֵאֲזִנֵּי מִרְמָה לַעֲשֹׁק אֶהָב: וַיֹּאמֶר אֶפְרַיִם אַךְ עֲשִׂרְתִּי מִצְאָתִי אֲזֶן לִי כָל־יִגִּיעִי לֹא יִמְצְאוּ־לִי עֹז אֲשֶׁר־חָטָא: כֶּה וְאֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד אוֹשִׁיבְךָ בְּאֶהָלִים כִּימֵי מוֹעֵד: כֻּ וּדְבַרְתִּי עַל־הַנְּבִיאִים וְאֲנֹכִי חֲזוֹן הִרְבֵּיתִי וּבִיד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה: כֻּ אִם־גִּלְעָד אֲזֶן אֶךְ־שׂוֹא הָיוּ בְּגִלְגָל שְׁוֹרִים זָבָחוּ גַם מִזְבְּחוֹתָם כֶּה כְּגִלִּים עַל תִּלְמֵי שָׂדֵי: וַיִּבְרַח יַעֲקֹב שָׂדֵה אֲרָם וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל כֹּט בְּאִשָּׁה וּבְאִשָּׁה שָׁמֵר: ° וּבְנָבִיא הָעֵלָה יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם ל וּבְנָבִיא נִשְׁמֵר: ° הַכְּעִיס אֶפְרַיִם תִּמְרוּרִים וְדָמָיו עָלָיו יָטוּשׁ וְחִרְפָּתוֹ לֹא יִשְׁיב לוֹ אֲדָנָיו: כְּדִבַּר אֶפְרַיִם רִתָּת נָשָׂא הוּא בְּיִשְׂרָאֵל וַיֹּאשֶׁם לֹב בְּבַעַל וַיִּמָּת: וַעֲתָה יוֹסֶפּוֹ לַחֲטָא וַיַּעֲשֵׂה לָהֶם מִסָּכָה מִכֶּסֶּפֶם כְּתִבּוּנָם עֲצָבִים מַעֲשֵׂה חֲרָשִׁים כָּלָה לָהֶם הֵם אֹמְרִים זִכְחִי אָדָם לֹג עֲגָלִים יִשְׁקוּן: לָכֵן יִהְיוּ כַּעֲנָן־בֶּקָר וְכִטְל מִשְׁכִּים הַלֵּךְ כִּמְזֹל יִסְעֹר לֹד מִגֶּזֶן וּכְעָשָׁן מֵאֶרְבֶּה: וְאֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֱלֹהִים לֹה זולָתִי לֹא תִדַּע וּמוֹשִׁיעַ אֵין בְּלָתִי: אֲנִי יִדְעָתִיךָ בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹו תִלְאָבוֹת: כְּמִרְעִיתָם וַיִּשְׁפְּעוּ שִׁבְעוּ וַיֵּרָם לָבָם עַל־כֵּן שִׁכְחוּנִי: לֹז, לֹח וְאַחֲרֵי לָהֶם כְּמוֹ־שַׁחַל כְּנֹמֵר עַל־דֶּרֶךְ אֲשׁוּר: אֶפְגָּשֶׁם כְּדָב שְׂפוֹל	התמימים והספרדים מתחילים כאן הספרדים מסיימים כאן והאשכנזים מתחילים
---	--	--

ג לט ואַקְרַע סָגוֹר לִבִּם וְאָכְלִם שֵׁם כָּל־בֵּיא חֵית הַשָּׂדֶה תִּבְקַעֶם: שַׁחַתְךָ
 מ יִשְׂרָאֵל כִּי־בִי בַעֲזָרְךָ: אֱהִי מִלֶּכֶךְ אֲפֹא וְיִוְשִׁיעֶךָ בְּכָל־עָרֶיךָ
 מא וְשִׁפְטֶיךָ אֲשֶׁר אֲמַרְתָּ תִּנְהַל־לִי מֶלֶךְ וְשָׂרִים: אַתָּן־לֶךָ מֶלֶךְ בְּאִפִּי
 וְאַקַּח בַּעֲבָרְתִּי:

מב, מג צָרוּר עֹז אֲפָרִים צָפוּנָה חֲטָאוּ: חֲכָלִי יוֹלֶדָה יָבֹאוּ לוֹ הוּא־בֶן יז
 מד לֹא חָכֵם כִּי־עַת לֹא־יַעֲמֵד בְּמִשְׁבַּר בָּנִים: מִיַּד שְׂאוֹל אֲפָדִם מִמּוֹת
 מה אֲגַאֲלֶם אֱהִי דְבָרֶיךָ מוֹת אֱהִי קִטְבְּךָ שְׂאוֹל נָחֵם יִסְתֵּר מַעֲיִנִי: כִּי
 הוא בֵּין אֲחִים יִפְרִיא יָבֹאוּ קָדִים רוּחַ יְהוָה מִמִּדְבָּר עָלָה וַיָּבוֹשׁ
 מו מְקוֹרוֹ וַיִּחָרַב מַעֲיָנוֹ הוּא יִשְׁסֶה אוֹצָר כָּל־כְּלֵי חַמְדָּה: תֶּאֱשֶׁם
 שְׁמִרוֹן כִּי מָרְתָה בְּאַלְהֵיהָ בַּחֲרָב יָפְלוּ עַל־לִיָּהֶם יִרְטָשׁוּ וְהָרִיוֹתָיו
 יִבְקָעוּ:

מז, מח שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בַּעֲזוֹנְךָ: קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים יח
 וְשׁוּבוּ אֶל־יְהוָה אָמְרוּ אֵלָיו כָּל־תַּשָּׂא עֹז וְקַח־טוֹב וּנְשַׁלְמָה פָּרִים
 מט שְׁפָתֵינוּ: אֲשׁוּר | לֹא יוֹשִׁיעֵנוּ עַל־סוֹס לֹא נִרְכָּב וְלֹא־נֹאמַר עוֹד
 נ אֱלֹהֵינוּ לְמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ אֲשֶׁר־בָּךְ יִרְחֵם יְתוֹם: אֲרַפֵּא מְשׁוֹכְתָם אֲהַבֵּם
 ד אֲנִדְבָּה כִּי שָׁב אֲפִי מִמֶּנּוּ: אֲהִיָּה כִטֹּל לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כִּשְׁוֹשְׁנָה וַיִּךְ
 ב שָׂרָשָׁיו כְּלִבְנוֹן: יִלְכּוּ יִנְקוּתָיו וַיְהִי כַזִּית הוֹדוֹ וְרִיתָ לוֹ כְּלִבְנוֹן:
 ג, ד יִשְׁבּוּ יִשְׁבִּי בְצֵלוֹ יַחֲיוּ דָגַן וַיִּפְרְחוּ כִגְפָן זָכְרוּ כִי־יֵין לִבְנוֹן: אֲפָרִים
 מִה־לִּי עוֹד לַעֲצָבִים אֲנִי עֲנִיתִי וְאֲשׁוּרָנוּ אֲנִי כְבוֹדִשׁ רַעֲזָן מִמֶּנִּי
 ה פָּרִיךְ נִמְצָא: מִי חָכֵם וַיִּבֶן אֱלֹה נָכוֹן וַיִּדְעֶם כִּי־יִשְׂרָאֵל דָּרְכֵי יְהוָה
 וַצַּדִּיקִים יִלְכּוּ בָם וּפְשָׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם:

ומדלגים בתוך ספר תרי עשר לנבואת יואל

ד נֹא וְאָכְלִתֶם אֹכּוֹל וְשָׂבוּעַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת־שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־ סוף פרשה ד
 ה עָשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְלִיא וְלֹא־יִכְשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם: וַיִּדְעֻתֶם כִּי בִקְרַב
 יִשְׂרָאֵל אֲנִי וְאֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְאֵין עוֹד וְלֹא־יִכְשׁוּ עַמִּי
 לְעוֹלָם: האשכנזים מסיימים כאן